

Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta, katedra hudební výchovy
M. D. Rettigové 4, 116 39 Praha 1

Norská klavírní tvorba

Diplomová práce

Autor: Ondřej Konopa
Vedoucí diplomové práce: Doc.MgA. Věra Kopecká
Studijní obor: HV - hra na nástroj

Praha, duben 2008

Diplomová práce „Norská klavírní tvorba“ si klade za cíl zmapování významné části norské hudební kultury, vytvoření přehledu o této tematice a její prezentaci pro co nejširší veřejnost.

Znalosti veřejnosti o norském prvku evropského kulturního dědictví jsou v porovnání se znalostmi o jiných národních kulturách značně chudé a neúplné. Toto platí nejen v České republice, ale i ve většině evropských států. Důvodem může být jazyková i geografická bariéra v přístupu k informacím o problematice. Práce „Norská klavírní tvorba“ chce využít možností a znalostí jeho řešitelů, zmapovat norskou klavírní tvorbu, zanalyzovat možnosti jejího využití v pedagogické i koncertní praxi a rozšířit českým a zahraničním zájemcům znalosti o evropské hudební kultuře s akcentem na možnosti praktického využití těchto znalostí.

The goal of the work Norwegian piano music is to map out the important part of Norwegian music culture, to outline possibilities of its usage in concerts as well as in pedagogical practice and to present the results to the wide public.

Public knowledge of the Norwegian part of the European cultural heritage is in comparison to knowledge in other national cultures quite poor. This concerns not only the Czech Republic, but mostly all European countries. It may be caused by the language as well as geographical barrier to information access. This work wants to use potential and special knowledge of its problems, make an analysis of usage possibilities in performing and pedagogical practice. Finally, the work wants to extend knowledge in European music culture to those Czech and foreign people who are interested in, and to offer them possibilities of the practical use of this information.

Čestně prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval samostatně a veškeré použité materiály jsem uvedl v seznamu zdrojů a literatury.

V Praze dne 11.04. 2008

Obsah

Obsah.....	1
Úvod.....	3
1 Obecné charakteristiky.....	4
1.1 Předmluva.....	4
1.2 Norské království - základní údaje o zemi.....	5
1.3 Přehled vývoje hudby v Norsku.....	6
1.4 Norská lidová hudba.....	9
1.5 Současný rozvoj vážné hudby v Norsku.....	10
1.6 Organizace norského hudebního světa.....	12
1.7 Hudební výchova a výzkum.....	14
2 Přehled norské klavírní tvorby.....	16
2.1 Poznámky k přehledu.....	16
2.2 Poznámka k dílu Edvarda Griega.....	16
2.3 Poznámka k notovým ukázkám.....	16
2.4 Klasifikace obtížnosti skladeb v přehledu.....	17
2.5 Část 1 - Nejvýznamnější norští autoři.....	18
2.5.1 Edvard Hagerup Grieg.....	18
2.5.2 Harald Saeverud.....	28
2.5.3 Agathe Backer Grondahl.....	37
2.5.4 Christian Sinding.....	46
2.5.5 Klaus Egge.....	51
2.5.6 Geirr Tveitt.....	55
2.5.7 Johan Kvandal.....	62
2.6 Část 2 - Přehled dalších autorů.....	65
2.6.1 Per Hjort Albertsen.....	65
2.6.2 FinnArnestad.....	66
2.6.3 Sigurd Berge.....	66
2.6.4 Bjorn Fongaard.....	67
2.6.5 Gunnar Germeten.....	68
2.6.6 RolfInge Godoy.....	69
2.6.7 Magne Hegdal.....	70
2.6.8 Egil Hovland.....	70

2.6.9	KáreKolberg.....	71
2.6.10	Bj0rn Kruše.....	72
2.6.11	Morten Gunnar Larsen.....	73
2.6.12	Finn Mortensen.....	74
2.6.13	Knut Nystedt.....	75
2.6.14	Synne Skouen.....	76
2.6.15	0istein Sommerfeldt.....	77
2.6.16	Carl Gustav Sparre Olsen.....	78
2.6.17	Folke Stramholm.....	79
2.6.18	Maj Senstevold.....	80
2.6.19	Gunnar Sonstevold.....	81
2.6.20	Olav Anton Thommessen.....	82
2.6.21	Lasse Thoresen.....	82
2.6.22	KetilVea.....	83
2.6.23	Anne-Marie Orbeck.....	84
	Závěr.....	85
	Rejstřík skladatelů.....	86
	Použitá literatura.....	87
	Internetové zdroje.....	87

Úvod

Norsko je velice zajímavá země s osobitou kulturou, která se utvářela po většinu času ve velkém odloučení od zbytku Evropy. I v dnešní informační době je část norské kultury skryta kvůli její geografické a jazykové izolovanosti. Proto se však tato kultura vyvíjela a stále vyvíjí do jedinečné podoby, která si zaslouží naši pozornost.

Ve své diplomové práci bych chtěl zmapovat norskou klavírní tvorbu, analyzovat možnosti jejího využití v pedagogické i koncertní praxi a rozšířit znalosti odborné veřejnosti o norském podílu na evropském hudebním a kulturním dědictví. V povědomí veřejnosti, ať již odborné či široké, je z norských autorů s největší pravděpodobností jen jeden jediný: Edvard Grieg. Norská hudba je však mnohem bohatší. I když ze samozřejmých důvodů nedosahuje šíře hudebních dědictví kulturních velmocí, jako jsou Francie, Německo či Rusko, rozhodně obsahuje tisíce skladeb, které mají díky svému jedinečnému charakteru nezastupitelné místo v pokladnici světové hudby.

Rád bych, aby tato práce posloužila všem vyučujícím i studentům pro rozšíření jejich znalostí o problematice, zpřístupnila informace, ke kterým by se jinak vzhledem k jazykové a geografické bariéře dostávali jen s velikými obtížemi. Věřím, že po přečtení této práce získá čtenář základní přehled o problematice a v případě zájmu již bude schopen samostatně si dohledat další konkrétní informace. Při výběru skladeb pro tuto práci jsem volil přednostně takové, které nejlépe charakterizují daného autora a dále takové, které jsou potencionálně využitelné pro pedagogické účely.

Práce je rozdělena na dvě části - první obecně informuje o Norsku a prostředí, ve kterém norská hudba vzniká. Přináší také základní údaje o norské lidové hudbě, která je neoddelitelně spjata s tvorbou všech norských autorů. Druhá část přináší přehled nejvýznamnějších autorů píšících hudbu pro klavír, spolu s ukázkami a popisem jejich vybraných skladeb. Věřím, že tato práce splní svůj účel a pomůže jejím čtenářům přiblížit osobitý svět norské klavírní tvorby.

1 Obecné charakteristiky

1.1 Předmluva

Není pochyby o tom, že každá z evropských národních hudebních kultur je jedinečná a v určitých směrech velmi specifická. Jedna z nich se však zcela vymyká - je to hudba norská. Důvodů této výlučnosti se nabízí několik.

V minulosti to byla naprostá uzavřenost Norska před světem, ale i uzavřenost jednotlivých regionů v rámci země mezi sebou. Až do první poloviny 20. století byly některé regiony Norska bez obtíží dostupné pouze po vodě, a to ještě jen v létě. Na zimu se jednotlivá města i každé údolí uzavřely na několik měsíců do totální izolace. Hudba, především lidová, tak byla v jednotlivých regionech ponechána svému vývoji zcela prostému od vnějších vlivů. Lidová tvorba se proto vyvíjela zcela jedinečným způsobem. To se potom na přelomu 19. a 20. století, kdy Evropu zachvátila folkloristická vlna, promítlo i do hudby vážné: převážná většina norských autorů využívala ve svých skladbách právě lidovou hudbu a v konečném důsledku se tak výlučnost hudby lidové stala jedinečným charakterem norské vážné hudby.

V polovině 19. století zachvátila Evropu vlna národně obrozeneckých hnutí. Tato vlna byla tak silná, že se zpožděním několika let dorazila dokonce i do Norska, i když je pravda, že zprvu jen do dvou měst, a to do Christianie (dnešní Oslo) a do Bergenu. Podmínky v Norsku byly však v té době dosti odlišné od zbytku Evropy: v Norsku žilo minimum obyvatel a i jejich sociální skladba se velmi lišila. Výsledkem setkání »revolučního ducha" s norskou realitou byla opět velmi specifická podoba vývoje, Porovnáme-li jej se situací v „kontinentální" Evropě.

20. století přineslo obrovský rozvoj (nejen) hudebního života v Norsku. Na charakteru hudby se pomalu přestávala projevovat izolace země, která se dodnes rok od roku zmenšuje, avšak výlučnost norské hudby zůstala do značné míry zachována. Co je toho příčinou?

Vidím několik důvodů. Předně je to mimořádně svébytný norský charakter. Norové jsou na jednu stranu uzavření prvoplánovému přílivu informací, na druhou však dychtiví po objevování nových věcí, které si vykládají svým vlastním způsobem, aniž by

bez rozmyslu přijímali globálně nabízené odpovědi. Dalším důvodem výlučnosti bude jistě mimořádně silný vztah Norů ke své přírodě. Norové ji milují a tráví v ní sami programově veliké množství času. Tak intenzivní sepejetí s přírodou se prostě musí odrazit na hudebním jazyku národa. V neposlední řadě je nutné zmínit intenzitu podpory rozvoje kultury, kterou Norsko prosazuje a která je ve světovém měřítku zdaleka nejvyšší a naprosto ojedinělá.

V následujících kapitolách jsou nastíněna fakta o historii a prostředí, ve kterém norská hudba vzniká, aby tak bylo ulehčeno pochopení některých specifík hudební tvorby jejích autorů v širších souvislostech.

1.2 Norské království - základní údaje o zemi

Norsko je monarchií a nachází se v severní Evropě. Norské království sestává ze západní a severní části Skandinávského poloostrova a západních území souostroví Jan Mayen a Špicberky, Bouvetova ostrova, Ostrova Petra I. a Země královny Maud na jižní polokouli. Přestože se jedná o šestou největší zemi Evropy z pohledu rozlohy pevniny, Norsko je řídko osídlenou zemí a v počtu obyvatel mu náleží 28. příčka. Délka pevninského pobřeží Norska, včetně fjordů a zálivů, přesahuje 20 000 km.

Na východě Norsko hraničí se Švédskem, Finskem a Ruskem a na severu, západě a jihu je země obklopena mořem. K vodám omývajícím tuto zemi patří Barentsovo moře, Norské moře, Severní moře a Skagerrak.

Pouze malé procento norské pevniny je vhodné k zemědělské činnosti nebo lesnímu hospodářství, země však oplývá přírodními zdroji, včetně ropy, zemního plynu, nerostných rud, ryb, dřeva a vodní energie. Tyto zdroje, zejména v podmořské části, Pomohly Norsku stát se jednou z nejbohatších zemí světa. Částečně je to dáno blízkostí důležitých trhů západní Evropy, snadným přístupem k energii, rozsáhlou industrializací, politickou stabilitou a vysokou úrovní vzdělanosti.

Dvacáté století bylo svědkem růstu bohatství země spojeného s rozvojem vodní energetiky (od roku 1905) a objevem a těžbou ropy a plynu (od 70. let 20. století). V Norsku rovněž existuje dlouhá námořní tradice a země je čtvrtým největším námořním přepravcem na světě.

Je uplatňována aktivní sociální politika jako prostředek přerozdělování národního bohatství. Tato politika vede k celkové rovnosti příjmů bez ohledu na místo, věk, pohlaví či profesi a pomáhá vytvářet finančně a sociálně soudržnou společnost.

Přibližně kolem roku 885 n. l. vikingský král Harald Krásnovlasý sjednotil malá norská království do jedné říše. Krátce před rokem 1000 n. l. do země proniklo křesťanství. Ve 13. st. se Norsko za panování Hákona Hákonssona stalo regionální mocností. Po roce 1319 země ztratila nezávislost a v roce 1380 vstoupila do unie s Dánskem, která trvala déle než čtyři století. V roce 1536 se Norsko stalo závislým územím. V roce 1814 Dánsko postoupilo Norsko Švédsku jako součást mírové smlouvy z Kielu. Země však spíše toužila po nezávislosti a vypracovala a přijala ústavu, která platí dodnes. Švédsko umožnilo Norsku ponechat si ústavu výměnou za vytvoření unie v čele se švédským králem. Unie se Švédskem formálně zanikla v roce 1905, Norsko však po většinu jejího trvání fungovalo jako nezávislá země.

1.3 Přehled vývoje hudby v Norsku

Nejstarší nálezy dokazují, že hudební tradice na území Norska je velmi dlouhá a svými kořeny sahá až do doby 1500 - 500 př. Kr.¹ Ve středověku se v Norsku díky kontaktu s kontinentální Evropou, zejména prostřednictvím vikingských výprav, uchytil gregoriánský chorál. Hudbu té doby reprezentuje dochovaný hymnus Sv. Magnuse z Orkneyských ostrovů z poloviny 13. století. Od roku 1380, kdy se území Norska dostalo pod dánskou vládu, lze zaznamenat stagnaci rozvoje hudby na dalších přibližně 450 let. První známí skladatelé jsou datováni z počátku 18. století. Většinou se jednalo o norské a zahraniční varhaníky nebo městské muzikanty, kteří vedle taneční zábavní hudby skládali komorní hudbu a kantáty. V několika případech jsou doloženy i skladby pro rozsáhlejší soubory.

Norský hudební život se poprvé významně začal probouzet k životu na počátku 19. století. V roce 1814 vstoupilo Norsko do unie se Švédskem. Švédská královská rodina začala občasně pobývat v novém hlavním městě, Christianii (dnes Oslo), a přivezla s sebou soudobou hudební scénu. Díky tomu se s moderní hudbou začala dostávat do

¹⁰ Grinde, N.: Norsk Musikkhistorie.

kontaktu stále větší část obyvatel, počínaje měšťany a venkovskými statkáři až po širší vrstvy obyvatel, převážně ve městech. Netrvalo dlouho a hudba se stávala v norské společnosti stále populárnější. Na tomto místě je dobré připomenout, že narozdíl od kontinentální Evropy, kde se hudba provozovala již po dlouhou dobu předtím na šlechtických sídlech a tak se postupně šířila z hudebních center po zemi, v Norsku vzhledem k minimální osídlenosti a praktické neexistenci šlechty v kontinentálním smyslu trval tento proces podstatně pomaleji a ze stejných důvodů byla na počátku 19. století norská hudební scéna výrazně zaostalejší, než tomu bylo ve zbytku tehdejší Evropy.

První významnou hudební osobností se stal bezpochyby houslový virtuóz Ole Bull², tzv. „Paganini severu“. Bull byl počínaje svým debutem v roce 1834 obdivován po celé Evropě i Americe. Stal se vzorem pro všechny další hudebníky a spisovatele, jakými byli Grieg, Nordraak, Bjornson, Vinje či Ibsen.

Ve čtyřicátých letech devatenáctého století zaznamenalo Norsko veliký příliv zahraničních hudebníků, kteří přišli do Norska a usadili se tam. To způsobilo prudký rozvoj hudebního života.

Po roce 1850 se v Norsku vzedmula vlna národního uvědomění, motivovaná Francouzskou revolucí 1848. Ta, spolu s hospodářským rozmachem Norska způsobila další růst hudebních aktivit. Zajímavým detailem je množství žen, v té době nebývalé, které se v Norsku věnovalo hudbě, ať již interpretaci či kompozici. Bylo to způsobeno zejména liberálním přístupem norské společnosti, který pro ni zůstává typický dodnes.

V průběhu šedesátých let se pomalu začala zmenšovat převaha cizinců v hudebním životě a Norové se pomalu objevovali ve všech významných hudebních Podnicích napříč zemí. Vedle varhaníka a sběratele folklóru Ludviga Mathiase Lindemana (1812 - 1887) se centrální postavou hudebního života stal Halfdan Kjerulf (1815 - 1868). Konečně se sedmdesátými a osmdesátými lety 19. století přichází doba,

² Ole Bull (1810 Bergen - 1880 Bergen), slavný houslový virtuos a skladatel. Jeden z prvních šířitelů myšlenky vytvoření svébytné norské hudby inspirované folklórem, odrážející se v jeho četných houslových fantaziích a capricciích na norská lidová témata. Stal se lidovým hrdinou a symbolem nového Norska.

kteřá je často nazývána jako „Zlatý věk norské hudby“, se skladateli jako byl Edvard Grieg (1843 - 1907) či Johan Svendsen (1849- 1911).

Díky propagaci, kterou O. Bull věnoval Hardangerským houslím a díky sbírce norských lidových písní sebrané L. M. Lindemanem, se autorům konce 19. století podařilo postavit novou národní školu, založenou na specifické melodice a tonalitě norské lidové tvorby.

Na přelomu století již Norsko disponovalo vlastními skladateli, kteří často odjížděli na studia do největších evropských hudebních center a vraceli se zpět, aby využili syntézy získaných zkušeností k vytváření svébytné a kvalitní hudby. Mezi typické představitele skladatelů přelomu 19. a 20. století patří například Johan Halvorsen (1864 - 1935), nebo Christian Sinding (1856- 1941).

V roce 1905 byla zrušena unie se Švédskem a to se stalo podnětem pro norské skladatele k intenzivní tvorbě, která by pomohla podpořit a definovat národní identitu Norů. *Oslavy 900. výročí příchodu křesťanství do Norska prohloubily zájem společnosti o norský středověk a ten se záhy odrazil ve všech formách umění?* Mezi skladateli tohoto proudu vynikal David Monrad Johansen (1888 - 1970), jehož tvorba inspirovaná středověkými legendami a poezií byla formálně založena na prvcích pozdního německého romantismu a francouzského impresionismu.

Na tento trend navázali v průběhu třicátých let mnozí další autoři jako Geirr Tveitt (1908 - 1981), Harald Saeverud (1897 - 1992), Klaus Egge (1906 - 1979) a další. Prudký rozvoj hudby ve smyslu moderních světových trendů byl však razantně zastaven mezi lety 1940 - 1945 při okupaci Norska nacistickým Německem.

Druhá světová válka znamenala významný mezník v hudebních dějinách Norska. Po válce byly přetřhány staré kulturní vazby mezi Německem a Norskem a norští hudebníci se nadále orientovali spíše na Francii a USA, kam odjížděli na svá studia. Poválečná léta se nesla v ústupu od akcentování národních tradic. Autoři experimentovali s neoklasicismem a dodekafonií, která - narozdíl od neoklasicismu - získala v Norsku poměrně pevné zázemí. Mezi autory té doby patří například Edvard Hagerup Bull (1922), Johan Kvandal (1919 - 1999), Egil Hovland (1924) a další.

¹⁰ Grinde, N.: Norsk Musikkhistorie.

Padesátá a šedesátá léta 20. století se nesla v Norsku ve znamení avantgardy, skladatelé reflektovali technologický rozvoj i společenské změny. V této době hraje významnou roli Arne Nordheim (* 1931), hlavní osobnost hudebního života, který je dodnes vysoce váženou postavou norské hudby.

Po roce 1970 můžeme zaznamenat reakci společnosti na experimentální a dodekafonickou tvorbu, která se projevila novými skladbami nesoucími se v duchu jednoduchosti a lehkosti - např. Kåre Kolberg (* 1936). U autorů v té době můžeme zaznamenat snahu o umístění soudobého, často i politického obsahu do jejich tvorby. Mezi další autory, jejichž těžiště tvorby spočívá v sedmdesátých letech, můžeme zařadit Alfreda Jansona (* 1937), nebo Ragnara Soderlinda (* 1945)

Rozvoj norské hudby v průběhu posledních 30 let je poznamenán post-modernismem a v zásadě kopíruje průběh, jakým se vážná hudba vyvíjí v Evropě či USA.

1.4 Norská lidová hudba

Úvodem je třeba poznamenat, že v Norsku existuje, v porovnání s většinou ostatních evropských zemí, nepřerušená tradice lidové hudby. Je to způsobeno souhrnou mnoha faktorů, ze kterých je jistě nejvýznamnější geografická i jazyková izolovanost Norska a jeho obyvatel. Lidová hudba se v Norsku stále předává z generace na generaci a je tedy stále „živým“ organismem. Tím je v evropském měřítku zcela výjimečná.

Norská lidová hudba, vokální či instrumentální, bývá nejčastěji sólového charakteru. V instrumentální hudbě se nejčastěji používají housle nebo hardangerské housle (hardingfele), které jsou považovány za norský národní hudební nástroj. Hardangerské housle mají čtyři nebo pět rezonančních strun. Jsou bohatě zdobené a svou konstrukcí se liší od běžných houslí. Není dodnes prokázáno, zda se hardangerské housle vyvinuly z běžných houslí, nebo z jiných středověkých strunných nástrojů. Dalšími tradičními nástroji norské lidové hudby jsou židovská harfa (munnharpe), různé flétny, lesní roh (bukkehorn), dřevěný roh (lur) a norská citera (langeleik). Ačkoliv část norské lidové hudby má kořeny mnoho století staré, většina hudebního materiálu pochází z 19. století. Tento materiál se obvykle dělí na současné druhy tradiční taneční hudby (gammaldans) ovlivněné středoevropskými trendy, jako např. valčíky a různými druhy Polky, a staršími typy (bygdedans), jako např. springar, gangar a lyarslátt. Tradiční

drnkání na handargenské housle spolu s širokou škálou používaných melodií dodává této hudbě velké množství souzvuků tónů. Tento typický rys folkové hudby se často objevuje v tvorbě řady norských skladatelů.

Lidová hudba je v současnosti podporována četnými hudebně - společenskými aktivitami. Každý rok se konají dvě národní soutěže. Národní festival lidové taneční hudby je soutěží hudby gammeldans a Národní soutěž tradiční hudby se zaměřuje na starší tradici hudby a zpěvu bygdedans, lidové tance a mistrné ovládání starých folkových hudebních nástrojů. Mezi další podniky patří například Festivalu lidové hudby ve Forde, Mezinárodním festivalu lidové hudby v Bo v Telemarku a Festivalu Jorna Hilmeho ve Valdres.

K předním norským hudebníkům hrajícím lidovou a tradiční hudbu patří hardangerští houslisté Knut Buen, Hallvard T. Bjorgum a Annbjorg Lienová, houslisté Susanne Lundengová a zpěváci Agnes Buen Garnásová, Kirsten Bráten Bergová, Odd Nordstoga a Oyonn Groven Myhren. K oblíbeným skupinám patří Majorstuen, Kvarts, Tindra, Dvergmál a Utla⁴

1.5 Současný rozvoj vážné hudby v Norsku

0 rozvoj norské vážné hudby se významným způsobem zasloužil především skladatel Edvard Grieg (1843 - 1907). Ačkoliv Norsko získalo nezávislost pouze dva roky před jeho smrtí, Edvard Grieg jej svými skladbami a koncertní činností pevně zapsal do mezinárodní hudební mapy. Skutečnost, že Norsko v roce 1905 získalo nezávislost, významně ovlivnila dějiny norské hudby. Po dobu pěti set let do Norska proniklo jen málo evropských aristokratických a buržoazních kulturních tradic, a proto v oblasti renesanční a barokní hudby v podstatě nemělo co nabídnout.

1 tak však měl Grieg významné předchůdce: Halfdan Kjerulf (1815 - 1868) si v polovině 17. st. získal značný vzhlas tvorbou klavírních skladeb, sólových písní s klavírním doprovodem a chorální hudby. Dalším významným hudebníkem byl skvělý houslový virtuos Ole Bull (1810 - 1880), který ve stejné době dosáhl jedinečných úspěchů v Evropě i USA. Tyto dvě postavy položily základy rozvoje současné norské

¹⁷ MIC - Norsk musikkinformasjon; www.mic.no

vážné hudby a jejich skladby tvoří ústřední část Mezinárodního festivalu v Bergenu, zejména v koncertních sálech v Muzeu Edvarda Griega v Trolldhaugenu a v domovském městě Oleho Bulla, Lysoenu.

K hlavním protagonistům současné norské vážné hudby patří filharmonické orchestry v Oslu a Bergenu, Norský komorní orchestr, pianista Leif Ove Andsnes, violoncellista Truls Mork a sopranista Solveig Kringelborn.

Současní norští mezinárodně uznávaní sólisté, soubory a orchestry se zasloužili o rozmach norské hudební komunity, ke kterému došlo od 70. let minulého století, nejprve zavedením veřejné hudební výchovy a později prostřednictvím nárůstu počtu festivalů a výstavby koncertních sálů ve všech norských velkoměstech. Dalším významným projektem je stavba nové budovy opery v Oslu, do níž se Norská národní opera přestěhuje na podzim roku 2008.

Současná norská hudební komunita hraje v norském hudebním životě aktivní a viditelnou roli. Norská sekce Mezinárodní společnosti moderní hudby - Ny Musikk - je v této oblasti klíčovým protagonistou. Tuto organizaci založila v roce 1938 skladatelka Paulině Hallová (1890 - 1969) po svém pobytu v Paříži, který v ní vzbudil zájem o zkoumání nových trendů. Dnes tato společnost spravuje celostátní síť organizací zabývajících se moderní hudbou, která podporuje a propaguje hudební vývoj nových skladatelů a umělců na poli moderní hudby.

Norští skladatelé tradičně propagují vlastní práci a snaží se prosazovat prostřednictvím státních, severských a mezinárodních organizací hájících práva skladatelů a tvůrců. *Během let se v předsednickém křesle Ny Musikk vystřídala řada předních domácích skladatelů. Po Paulině Hallové, která je považována za jednu z mála norských impresionistek, následoval Finn Mortensen (1890 - 1969), zastánce seriální hudby, a po něm Arne Nordheim, výrazná postava na poli elektronické hudby. K minulým prezidentům této organizace rovněž patřili uznávaní skladatelé Kare Kolberg, John Persen a Áse Hedstrom. Persen a Hedstrom byli řediteli nejvlivnějšího norského festivalu moderní hudby - Festival moderní hudby Ultima v Oslu⁵*

¹⁷ MIC - Norsk musikkinformasjon; www.mic.no

Speciálnímu postavení mezi žijícími skladateli se těší Arne Nordheim (nar. 1931). Tento skladatel žije v Grottenu, honorárním sídle norské vlády poblíž královského paláce v Oslu. Tato pocta je tomuto přednímu norskému umělci udělena doživotně. K jeho kolegům, kteří se rovněž těší mezinárodnímu uznání, patří v Itálii narozený Antonio Bibalo a Edvard Hagerup Bull. K další generaci skladatelů patří Olav Anton Thommessen a Lasse Thoresen - oba působí jako skladatelé a vlivní profesori skladby na Norské akademii hudby, Cecilie Oreová, Rolf Wallin a Asbjorn Schaathun. K mladší generaci patří Jon Oyvind Ness, Eivind Buene, Maja Ratkjeová a Lars Petter Hagen.

1.6 Organizace norského hudebního světa

Norský hudební svět je ovlivňován řadou veřejných institucí. *Ministerstvo kultury a církevních záležitostí nese celkovou odpovědnost, klíčovou roli však hrají i ministerstvo školství a výzkumu, ministerstvo zahraničí a Norská umělecká rada. Ministerstvo obchodu a průmyslu spolu s organizací Innovation Norway významným způsobem propagují norský hudební průmysl v zahraničí*⁶

V Norsku působí pouze jedna státní hudební instituce - Norský koncertní institut založený roku 1968, který obecně zajišťuje živou hudbu pro veřejnost. Koncertní institut každý rok organizuje více než 9 000 akcí po celé zemi pro celkem 1,2 milionu obyvatel. Většina z těchto akcí se koná ve školách a centrech denní péče, avšak z tohoto počtu je více než 300 běžných koncertů všech hudebních žánrů. Koncertní institut má rovněž rozsáhlý mezinárodní koncertní program.

V Norsku působí různé celostátní instituce, které získávají většinu prostředků od státu, včetně filharmonických orchestrů v Oslu a Bergenu, Norské národní opery, Norského národního baletu, Norského tanečního institutu a organizací Den norské jazzscene a Den norské folkenmusikkscena.

Krajské úřady z velké části zajišťují financování symfonických orchestrů v Trondheimu, Stavangeru, Kristiansandu a Tromso i významných festivalů, jako např. Mezinárodní festival v Bergenu, Festival severního Norska, Festival sv. Olafa v Trondheimu, Mezinárodní jazzový festival v Molde, festival Elverum, festival Ultima a

¹⁷ MIC - Norsk musikkinformasjon; www.mic.no

Festival folkové hudby ve Forde. Všechny tyto organizace a akce rovněž dostávají vládní granty.

Tři nejsevernější norské okresy, velké svou rozlohou, avšak jen řídké osídlené, profitují z regionálního hudebního programu, na jehož základě jsou oficiální regionální hudebníci zaměstnání v trvalém pracovním poměru. Jazzové centrum severního Norska má rovněž vlastní putovní plán Festivalu severního Norska. Provozní náklady hradí státní a regionální úřady. Státní podporu rovněž získávají některé místní operní a baletní soubory v tomto regionu.

Norská rada umění financuje různé festivaly, koncerty, turné, dopravu a podpůrné festivalové služby, hudební organizace, archivy i činnosti a akce pro mládež.

Většina norských umělců jsou členy Norské unie hudebníků, která sdružuje hudebníky, včetně varhaníků a učitelů hudby, nebo sdružení Gramart, které sdružuje norské umělce, kteří vydávají své hudební nahrávky.

Norští skladatelé jsou sdruženi ve dvou uniích: Norská společnost skladatelů, která sdružuje skladatele současné vážné hudby, a NOPA sdružující skladatele populární hudby a textaře.⁷

V Norsku existují čtyři organizace zajišťující hudební autorská práva: TONO, pečující o práva skladatelů, textařů a hudebních vydavatelů, NCB, která pracuje jménem stejného sdružení v oblasti práv mechanickým nosičům, tj. audio nahrávkám, filmům, videu apod., GRAMO, která pečuje o nahrávací práva norských hudebníků a umělců, KOPINOR, která se zabývá právy na kopírování děl chráněných autorským právem, a NORWACO, která v Norsku spravuje práva ke kabelovému vysílání.

Norské hudební akce se konají na různých místech, od velkých sálů, jako např. koncertní hala v Oslu, Griegova hala v Bergenu, Olavshallen v Trondheimu, koncertní hala ve Stavangeru a hala Oslo Spektrum, po kostely a malé kluby. Řada míst je sdružena do sítě norských kulturních středisek - Norsk KulturhusNettverk.

Kromě veřejně financovaných hudebních akcí v zemi působí řada soukromých agentů, manažerů a zprostředkovatelských agentur. Jejich seznam je k dispozici na webových stránkách Norského hudebního informačního centra.

⁷ Statistics Norway: Minifacts about Norway 2007

Norská komunita amatérských hudebníků je sdružena v různých organizacích. Řada z nich je členy Rady norských hudebních organizací, jejími členy však nejsou dvě největší organizace - Norská federace kapel a Norské sdružení pěveckých sborů.

Národní knihovna norské hudební sbírky se nachází v Oslu a Mo i Raně. Sběrka, která se nachází v Oslu, sestává z publikované hudby, nahrávek a knih a je přístupná veřejnosti. Oddělení v Mo i Raně je odpovědné za dokumentaci a konzervaci všeho, na co se vztahuje norský program zákonné úschovy. Ve veřejné knihovně v Bergenu lze nalézt důležitou výzkumnou sbírku - Griegovy archivy.

Mimo výše uvedené knihovny existuje v Norsku řada hudebních archivů. Většina z nich je zaměřena na konkrétní žánr. Patří k nim Archivy norského jazzu, které ve spolupráci s Norskou národní knihovnou vytvořily Norskou jazzovou základnu, archivy norských folkových a populárních písní, archivy norské folkové hudby a speciální knihovna Sámů v Karasjoku. Hudební knihovny lze nalézt ve většině velkoměst.

Propagaci norské hudby a norské hudební scény doma i v zahraničí zajišťuje Norské hudební informační centrum, které je financováno ministerstvem kultury a církevních záležitostí. Podobnou funkci plní komerční organizace Music Export Norway, která je spolufinancována prostřednictvím organizace Innovation Norway,⁸

1.7 Hudební výchova a výzkum

V Norsku lze studovat hudbu na všech úrovních. K norským muzikologům mezinárodního věhlasu patří Finn Benestad a Dag Schelderup-Ebbe, kteří svůj výzkum zaměřují na Edvarda Griega, a Harald Herresthal, který zkoumá norskou hudbu 19. století. Ústředními místy hudebního výzkumu jsou univerzity v Oslu, Bergenu a Trondheimu a Norská akademie hudby v Oslu.

Vrcholem studijní nabídky je vysokoškolské studium hudby nabízené vysokými školami a univerzitami. *Nejvyšší titul v Norsku uděluje Norská akademie hudby v Oslu. Vysoké školy a univerzity v Bergenu, Trondheimu, Stavangeru, Kristiansandu a Tromso*

¹⁷ MIC - Norsk musikkinformasjon; www.mic.no

*mají vlastní hudební katedry*⁹ Úplný seznam studijních programů zaměřených na hudbu lze nalézt v adresáři Norského hudebního informačního centra.

Každý norský okres musí povinně nabízet hudební studijní obor minimálně na jedné vyšší střední škole. Úplný seznam vyšších středních škol, které nabízejí hudební studijní obory, lze nalézt v norském školním informačním systému Pedlex. Jednoleté studium hudby rovněž nabízí řada lidových škol.

Hudební institut Barrata Dueho v Oslu je jedinou školou v zemi, která nabízí speciální program pro mládež s mimořádným hudebním nadáním. Tato škola učí děti od předškolního věku po úroveň konzervatoře a její orchestr si získal široký ohlas veřejnosti.

Od roku 1998 norské zákony vyžadují, aby všechny obce nabízely dětem uměleckou výchovu. Tato povinnost vedla k vytvoření sítě mimoškolních kulturních zařízení, která nabízejí výuku hudby, tance, divadla, kreslení, malování apod. Norská rada uměleckých škol poskytuje norským obcím pomoc se zajišťováním této výuky a je ve spojení s řadou uměleckých škol.

Hudbě se mohou učit i ti nejmenší Norové. V Norsku existuje řada center denní Péče, která se specializují na hudební výchovu, a Norské sdružení hudební výchovy v ranném dětství pořádá kurzy pro těhotné ženy a rodiče s malými dětmi.

¹⁷ MIC - Norsk musikkinformasjon; www.mic.no

2 Přehled norské klavírní tvorby

2.1 Poznámky k přehledu

Norská hudba je - ačkoli by se to nemuselo na první pohled zdát - bohatá na skladatele, kteří psali skladby pro klavír. V následujících kapitolách jsou vybráni reprezentativní autoři, jejichž klavírní tvorba je významná a stojí za pozornost. Přednost při výběru ukázek dostaly takové skladby, u kterých lze shledat vhodnost pro hudebně - pedagogické využití.

Tento přehled je koncipován následujícím způsobem: v první části jsou v samostatných kapitolách uvedeny stručné životopisy nejvýznamnějších autorů spolu s výběrem několika jejich skladeb, který je doplněn o stručné charakteristiky a ukázky díla. Ve druhé části jsou uvedeni další autoři, u kterých byla vybrána vždy jedna skladba - typická pro jejich klavírní tvorbu - a tato je blíže popsána spolu s ukázkou. Pro snazší orientaci v přehledu je na konci přehledu uveden jmenný rejstřík autorů.

Všechny skladby uvedené v přehledu jsou označeny z hlediska technické náročnosti. Pro názornost jsou skladby označeny přibližným stupněm obtížnosti. Více k tomuto dělení v kapitole 2.4 Klasifikace obtížnosti skladeb v přehledu.

2.2 Poznámka k dílu Edvarda Griega

Jakkoli je dílo Edvarda Griega v kontextu norské klavírní tvorby stěžejní, nebude mu v rámci této práce věnována pozornost v takovém rozsahu, jaké by zasluhovalo. To z důvodu, že Griegová tvorba je jako dílo jediného norského autora celosvětově dostupné, a to nejen notový zápis, ale i desítky biografí, rozborů a ostatních odborných prací, nahrávek apod. Pozornost bude soustředěna spíše na autory světově méně známé, jejichž skladby nejsou v knihovnách kontinentální Evropy běžně dostupné.

2.3 Poznámka k notovým ukázkám

Všechny notové ukázky uvedené v následujícím přehledu byly pořízeny pro tuto práci, a to v převážné většině z notových materiálů v archivech a knihovnách. Kde to bylo

vzhledem k podmínkám a pravidlům možné, byly pořízeny kvalitní scany. V některých případech, zejména u starších vydání, však tato technologie neumožnila pořízení kvalitních reprodukcí. Tehdy bylo nutné, v zájmu zachování obsahu a názornosti práce, přistoupit k fotografické dokumentaci materiálů. Tato dokumentace není tak kvalitní, jak by bylo potřebné a jak je tomu u plochých scanů, přesto snad splní svůj účel.

2.4 Klasifikace obtížnosti skladeb v přehledu

Pro snazší orientaci při výběru skladeb pro pedagogické účely jsou všechny skladby v přehledu opatřeny značkami, které označují jejich přibližnou obtížnost a vhodnost pro konkrétní stupeň v rámci hudebního vzdělávání. Při určování této vhodnosti se vycházelo především z náročnosti repertoáru pro příslušné ročníky dané učebními osnovami pro ZUŠ (dříve LŠU) z let 1980-1991, jak byly postupně vydávány SPN Praha, a dále z Přehledu vhodného repertoáru s klasifikací obtížnosti vydaného Pražskou klavírní školou v roce 2000. Vzhledem k individualitě každého klavíristy, školy i skladby lze tuto stupnici chápat pouze orientačně a vždy zůstane především na pedagogovi, aby určil, zda konkrétní skladba je pro určeného klavíristu úměrná a zvládnutelná, či nikoli. Obtížnost je zde chápána v širším smyslu, tedy jako souhrn technických i výrazových náročností.

Význam jednotlivých značek vysvětluje legenda:

©-© přibližný doporučený ročník studia v I. cyklu ZUŠ

O-O přibližný doporučený ročník studia v II. cyklu ZUŠ

* skladba vhodná pro studenty konzervatoří a vysokých uměleckých škol

2.5 Část 1 - Nejvýznamnější norští autoři

2.5.1 Edvard Hagerup Grieg

Edvard Hagerup Grieg se narodil 15. června 1843 v Bergenu na západním pobřeží Norska. Jeho pradědeček, skotský obchodník Alexander Greig, se přestěhoval do Bergenu v roce 1779 z Aberdeenu. Grieg pocházel z rodiny s dlouhou hudební tradicí. První lekce klavíru získal v šesti letech. První skladby složil již jako dvanáctiletý, nejstarší dochovaná skladbička je z roku 1857. Griegova matka, Gesine Judith Hagerupová, studovala na hamburské konzervatoři a byla v Bergenu obdivovanou pianistkou. Griegovy první skladatelské pokusy došly ocenění, když si je vyslechnul Ole Bull, přítel rodiny a který přesvědčil Griegovy rodiče, aby patnáctiletý Edvard odešel studovat hudbu na konzervatoř v Lipsku. V Německu dospěl Grieg k prvnímu velikému zklamání. Byl velmi nespokojen se svým studiem skladby a poté, co v roce 1862 přerušil studium na několik měsíců kvůli vážné plicní infekci, odešel v roce 1863 do Kodaně a potom dále do Říma, kde v letech 1865 a 1866 pokračoval ve studiích.

Jeho pobyt v Kodani znamenal důležitý zlom v jeho životě. Potkal tam Rikarda Nordraaka, mladého skladatele, který sdílel jeho ideje a zapálení pro norskou hudební tradici. Byl to právě on, kdo urychlil rozvoj Griegova jedinečného hudebního jazyka. „*Nikdy na ten moment nezapomenu. Jako by se zdvihnul závoj z mých očí a já náhle věděl, co vlastně chci. Nebyl to přesně Nordraakův záměr, ale ukázal mi cesty do mého vlastního nitra,*“ napsal Grieg po jejich prvním setkání.¹⁰ Griegův učitel v Kodani, Niels W. Gade, ho povzbudil k napsání symfonie. Symfonie c-moll, vzniklá v letech 1863 - 1864, odráží vlivy německého romantismu, který Grieg později odmítl. Dirigoval několik provedení díla, dokud si neposlechl první symfonii jeho přítele Johana Svendsena v roce 1867. Tehdy napsal: „nikdy nesmí být provedeno“ na titulní stranu své symfonie. Symfonie c-moll byla znovuobjevena a měla premiéru v roce 1981 na Mezinárodním festivalu v Bergenu.

Grieg našel svůj vlastní styl v Kodani, jak dokládají tři díla z roku 1865: Humoreska pro klavír, dílo které znamenalo Griegův průlom jako skladatele, klavírní

¹⁰ Grinde, N.: Norsk Musikkhistorie.

sonáta e-moll a houslová sonáta F-dur. Tyto kusy byly brzy následovány dvěma hlavními díly, houslovou sonátou G-dur a známým klavírním koncertem a-moll.

Od podzimu roku 1866 do roku 1874 žil Grieg v Kristiánii (dnes Oslo), kde se živil výukou hudby a dirigováním. Byl jedním ze zakladatelů Hudební společnosti v roce 1871 a hudební akademie. V roce 1867 se oženil se svojí sestřenicí Ninou. O dva roky později získal stipendium, které mu umožnilo odjet studovat do Říma. Tam se potkal s Franzem Lisztem, který Griega po shlédnutí partitury klavírního koncertu a-moll vyzval, aby si našel ve své tvorbě svou vlastní cestu. Klavírní koncert komponovaný v roce 1868 se brzy stal mimořádně populární a do dneška je jedním z nejhranějších děl svého druhu. Dílo inspirované norskou lidovou hudbou dokládá Griegovo mistrovství v melodice, harmonii, rytmu a orchestraci.

V roce 1874 Edvard Grieg obdržel výroční skladatelský grant a přesunul se na několik let do Bergenu. Tam složil jedno z jeho nejznámějších děl, hudbu k Ibsenovu Peeru Gyntovi. Na podzim 1875 umřeli Griegovi oba rodiče a jeho manželství začalo být problematické. Bylo to pro něj velice bolestivé, avšak důležité období, ve kterém vytvořil řadu svých nejlepších děl, jako Balladu g- moll a Ibsenovy písně.

Grieg byl velmi náruživý pisatel dopisů, ve kterých otevíral své srdce v korespondenci s přáteli a s Ninou. *Ze zachovaných dopisů lze vyčíst mnoho informací »mezi řádky«; například to, že v dopisech svým přátelům prakticky nezmiňuje Ninu. Po Griegově smrti spálila Nina mnoho dopisů ze vzájemné korespondence. Některá důležitá období Griegova života tak zůstávají zahalena rouškou tajemství*". Grieg měl také možnost dokázat své slohové schopnosti v roce 1876, kdy ho noviny Bergenposten vyslaly na zahájení prvního festivalu v Bayreuthu, kde se konala premiéra Prstenu Niebelungova. Grieg napsal šest výtečných článků o Wagnerovi a jeho díle.

Přibližně od roku 1879 žil Grieg v Lofthusu v Hardangeru, místě, které bylo Griegovi velice blízké. Zde zkomponoval například Smyčcový kvartet g - moll. V této době také začal častěji vyjíždět na koncertní turné do zahraničí. V roce 1880 se opět přesunul do Bergenu. V roce 1883 odjel Grieg sám, bez Niny, na půl roku do Evropy. Po návratu začal stavět svůj dům v Trolldhaugenu, do kterého se v roce 1885 nastěhovali.

¹⁰ Grinde, N.: Norsk Musikkhistorie.

V té době se Griegoví začalo zhoršovat zdraví a od té doby také převážně komponoval již jen drobnější skladby. Roku 1888 se Grieg setkal v Lipsku s P. I. Čajkovským, který Griegovu tvorbu velmi ocenil. Na jaře 1903 odjel Grieg nahrát do Paříže své klavírní skladby na gramofonové desky.

Edvard Hagerup Grieg zemřel na podzim roku 1907 po dlouhé nemoci. Na jeho slavnostní pohřeb přišlo přes 30 tisíc lidí. Po smrti jeho popularita rychle uvadla, neboť hudební dění zcela zastínila první světová válka. Dnes však již opět zastává místo jako gigant norské hudební historie, průkopník moderní hudby a nesmírně originální univerzální hudebník.

Vybrané klavírní dílo

Griegova klavírní tvorba je velice bohatá. Grieg komponoval klavírní skladby všeho druhu od světově proslulého a velkolepého Koncertu pro klavír a orchestr a - moll až ke drobným klavírním skladbičkám, jako jsou například Lístky do památníku. Jakkoli je klavírní koncert zdaleka nejvýznamnější Griegovou klavírní skladbou, jeho rozbor by byl zcela nad rámec této práce.

Ballada op. 24

*

„Grieg ji napsal, když mu zemřeli oba rodiče a také se potýkal s problémy v manželství a vůbec s krizí středního věku. Bylo to pro něj období depresí a proto tu skladbu tak miluji, je temná, plná silných emocí.“, říká o této skladbě jeden z největších norských klavíristů dneška, Leif Ole Andnes.² Skladba je vlastně variací na chromaticky zneklidňující téma. Její vyslechnutí zcela mění názor na Griega jako autora sentimentálních miniatur. Původní název díla na jeho prvním vydání zněl Balada ve formě variací na norskou melodii. Téma skladby je zpracováním lidové balady Den norlandiske bondestand (Norská chasa) ze sbírky L. M. Lindemana.

¹² Deník hudební kritičky, www.barancicova.cz, II./2008

Téma je ponuré, ve % taktu, Andante espressivo, v dynamice p - pp. Použité chromatické postupy vytváří pocit napětí, který se mísí, zejm. ve střední části tématu, s melancholií. Skladba pokračuje pohyblivějšími variacemi, které v obrysech sledují téma. Následuje rozkladová variace v 9/8 taktu, během které se dynamika poprvé dostane do vyšších poloh, v závěru krátce až k ff. Dále jsou rozklady užity v obou rukách, tématický motiv je uveden ve středním hlase; závěr variace v ppp. Skladba pokračuje Allegro capriccioso, brilantní lehkou pasáží s chromatickými pasážemi v pravé ruce. Následně se skladba opět zklidňuje, dlouhé jednohlasé rozklady střídá odpověď »semplice", aby v další variaci autor znovu přešel do groteskní nálady v části Allegro scherzando.

poco sosten

$v, -A- \overset{4}{m} \overset{\wedge}{iA} W$	$r^1 te^*$
<p><i>p i s / x s t m o</i> <i>/ p p a s t i t</i> <i>149 v 3</i></p>	<p><i>i f v f j</i> <i>an f • S p l « ^ f •</i></p>
<p><i>\ PPP _ -</i></p>	<p><i>v J a u j</i></p>
<p><i>sa f g ; E • TY</i> <i>m o i</i></p>	<p><i>« u</i> <i>Si p » ^ p y ê •</i> <i>— itard</i></p>
$y \overset{I}{\hat{J}} U \ i > j T. 4 i$	
$\ddot{E} 2$	$- r - ; p$
<p><i>y f c • I Ir</i> <i>Si p • a * v « s i v</i> <i>un p o a d r e</i></p>	<p><i>y S y</i> <i>a . p » sa f * ^ y i y j ê ^</i> <i>sa p « t o j «</i></p>
<p><i>TV</i> <i>J j = n x - r r n JP 7</i></p>	<p><i>f p</i> <i>ta</i></p>
<p><i>y p' espresso</i> <i>/ r i r 1 W</i></p>	<p><i>m</i></p>

Téma se dále vyvíjí, až dospěje ke kontrastnímu dílu Lento, akordickému Pozastavení v široké harmonii. Skladba dlouho pokračuje v zamýšlené náladě a v nízké dynamice, aby vyniknula další variace Un poco allegro e alla burla ve 12/8 taktu, opět groteskního až cynického charakteru. Po vrcholu (ffz) a koruně se stejný 12/8 motiv opakuje vppp - Piu animato. Skladba se náhle začíná zrychlovat a dramtizovat, až dospěje v části Meno allegro e maestoso, fff con tuta forza (6/8 takt). Čtyřhlasé akordy v levé i pravé ruce uvádějí hlavní tématický motiv, tečkovaný rytmus a časté skoky rukou do vzdálených poloh od sebe zvyšují napětí, které nezadržitelně spějí k závěru. Finální variace (opět 3/4 takt) Prestissimo, ff, sempre e furioso má až barbarský charakter, zlost, melancholie, stesk i láska se mísí v nesmírně dramatický celek. Po tomto výbuchu zůstává na prodlevě oktáva v levé ruce, do které se po dlouhé koruně ozve úvodní téma, p, Andante espressivo, a uzavře definitivně tuto skladbu, výjimečnou nejen v kontextu autorovy tvorby.

meno allegro t maestoso
fff con tutta forza

p 4 = 8' 7 3 | 5 1 7 7 3 | 1 5 4 n r *

Technickou náročností i hudební komplikovaností se Ballada g - moll řadí k vrcholnému repertoáru a její využití lze spatřit na konzervatořích a vysokých uměleckých školách.

Sonata op. 7

®

Další, rozsahem menší, avšak možná ještě více hranou sólovou skladbou Griegovou pro klavír je Sonata op. 7 e - moll. Skladba je silně ovlivněna norskou lidovou Písní - např. vedlejší téma první věty v rytmu hallingu, ve druhé větě se v epizodním tématu objevuje springar. Hlavní téma první věty je postaveno na iniciálách autorových (E. H. G.).

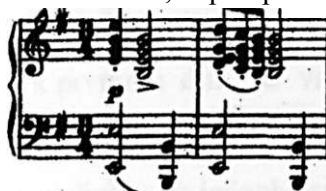
Allegro moderato

První věta, *Allegro moderato*, dodržuje harmonický plán i stavbu sonátové formy. Hlavní téma v celé větě výrazně dominuje a jeho prvky lze vysledovat v ostatních tématech, mezivětách i kódě. Také provedení zpracovává pouze tento materiál.

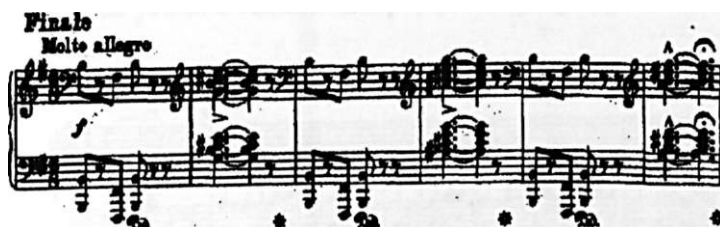
*A*4ute wHo*
con staccato

Repríza uvádí všechna tři témata ve stejném pořadí a dodržuje tonální centralizaci. Následuje tématická kóda, bohatě využívající chromatických postupů. Druhá věta, Andante molto, je napsána ve velké písňové formě. Druhá věta má zcela kontrastní charakter vůči větě první a svým charakterem v mnohém předznamenává Lyrické kusy.

Allu Metmetto, na poco piš kuto

Třetí věta, Alla Menuetto, ma poco piú lento má opět velkou písňovou formu. Díky užití třídobého taktu v dílu A a označení věty se tato může zdát typickým menuetem. Výrazné akcenty druhých dob však toto zdání vyvracejí. V tomto případě se jedná o stylizaci staronorského tance. Konečně čtvrtá věta, Finále. Molto allegro, má formu sonátového ronda. Je psána v základní tónině celé sonáty - e - moll.

Jak již bylo zmíněno úvodem, Sonata e - moll je jednou z nejznámějších Griegových klavírních skladeb. Její pianistická náročnost ji z hudebně - pedagogického hlediska předurčuje především pro využití na konzervatořích; není však výjimkou, je-li hrána talentovanými žáky nejvyšších ročníků základních uměleckých škol. Díky svojí formální přehlednosti a jednoznačnosti v otázce výrazu lze tuto sonátu vřele doporučit.

Folkelivsbilder (Obrázky ze života lidu) op. 19

©

Posledním dílem E. Griega uvedeným v tomto přehledu je volný cyklus tří drobných skladeb Folkelivsbilder (Obrázky ze života lidu). Obsahuje tři skladby: Fjellslått (Horský tanec), Brudefølget drar forbi (Svatební průvod) a Fra karnevalet (Z masopustu). Všechny jsou stylizacemi norských lidových tanců a písní.

1. Fjellslátt (Horský tanec)

Skladba ve % rytmu, Un poco allegro, a - moll. První díl začíná v pp úvodním akordem (kvinty unisono), poté zaznívá hlavní téma unisono v oktávách, stále pp e sempře staccato. Téma se ostinátně opakuje, skladba postupně graduje, přidávají se další hlasy, doprovod se mění na akordický. Druhý díl je kontrastní, A - dur, pp legato, tranquillo. Také se postupně vyvíjí, analogicky k prvnímu dílu, až vrcholí čtyřhlasými akordy v obou rukách. Následuje repetice obou dvou dílů a po ní třetí díl, Presto, p, opět v a - moll. Jednoduše stylizovaný jednohlasý doprovod v levé ruce doplňuje rychlou jednohlasou melodii v pravé. Díl a celá skladba končí unisono pasáží a dvěma akordy fz.

Skladba je velmi kontrastní, efektní, přímočará. Úskalí při pedagogickém využití spatřuji zejména v stylizaci prvních dvou dílů, které jsou skoro celé v oktávách a kde se vyskytují často i duodecimové akordy. Jinak se však jedná o ideální kus pro potřeby výuky.

1. *Un poco allegro*

pp *mf*

i m *J I* *ÁM* *j m í*
k w r f r r f m f r r m r o r

p
I j^JJJ J I* *djm m* *j M i m*
r r F f f l *W P m*

2. Brudefolget drar forbi (Svatební průvod)

Pochod ve 2/4 taktu, E - dur, Alla marcia. Po dvanáctitaktovém úvodu, v němž zaujme kvintová prodleva v levé ruce, imitující hru na lidové nástroje, přichází hlavní téma, uvedené v terciích v pravé ruce. Celý pochod je výrazně v tečkovaném rytmu. Téma se postupně vyvíjí, občas je zahuštěno pasážemi či dynamicky kontrastními takty, vrcholí přibližně ve dvou třetinách skladby. K závěru se pochod postupně uklidňuje a v posluchači vyvolává dojem, že průvod přišel, prošel kolem něj a nyní pomalu mizí v dálce.

Obdobně, jako Brudfolget drar forbi, je i tato skladba velmi vítanou literaturou pro využití v pedagogické praxi. Je jen třeba brát v úvahu větší časovou náročnost nastudování vzhledem k rozsahu skladby.

The image shows a musical score for piano, consisting of two systems of staves. The first system starts at measure 130 and ends at measure 132. The second system starts at measure 133 and ends at measure 135. The music is written in a key with one sharp (F#) and a 2/4 time signature. The first system features a melody in the right hand with slurs and a dynamic marking of *f* (forte). The second system continues the melody and includes a dynamic marking of *dim.* (diminuendo). The score is printed in black ink on a white background.

2.5.2 Harald Saeverud

Harald Sasverud (1897 - 1992) se narodil v Bergenu. Historiky kolem jeho narození v domě nacházejícím se na místě popraviště a hřbitova jsou dobře známy. Často ve svých vzpomínkách toto prostředí zmiňoval a rád ho označoval jako zdroj výrazné melancholie prostupující jeho tvorbou: „*Má hudba je příšerně melancholická, divoce melancholická*“¹³.

Nicméně je to pravděpodobně humor, hlavně bizardní, který je nejčastěji spojován se Sasverudem. Tato originalita poznamenává všechna jeho díla počínaje debutem v roce 1920. Jeho tvorba procházela napříč různými styly a směry. Jeho pozdě romantické období na začátku 30. let kulminovalo v cosi blízké atonálnímu expresionismu. Následoval příklon ke klasičtějším stylům, náznaky neoklasicismu. Jeho cesta napříč styly vyvrcholila na konci 30. let v soustředění na lidovou tvorbu.

O Sasverudovi se také často píše jako o velkém samouku. Jeho krátké působení na Staatliche Hochschule v Berlíně nebylo velmi úspěšné. Saeverud komentuje tuto epizodu svého života slovy: „*Shledával jsem vzdělávání jako nudné a konvenční...*“¹⁴ Samostatně se věnoval studiu hudby velkých klasiků, což mu dle jeho vlastních slov přišlo mnohem smysluplnější. Lorenz Reitan¹⁵, norský muzikolog, říká: „Jeho symfonie jsou vlastně studii hudby: tématicko-motivické vývoje žijí svojí vlastní logikou a dle vlastních pravidel...“. Sasverudova pozice v norské a evropské hudbě dokládají četná vyznamenání. V roce 1955 získal Státní garantovaný příjem pro umělce. Od roku 1957 je čestným členem hudební společnosti „Harmonien“, která ho vyznamenala zlatou medailí. V roce 1957 byl také vyznamenán jako Rytíř Řádu svatého Olava. Roku 1979 obdržel vyznamenání Norské kulturní rady. Získal také vyznamenání od Švédska, Finska, Anglie a Jugoslávie. Harald Sasverud zemřel 27. března 1992.

¹³ MIC - Norsk musikkinformasjon; www.mic.no

¹⁴ MIC - Norsk musikkinformasjon; www.mic.no

¹⁵ Lorenz Reitan (* 1946), norský muzikolog, bývalý ředitel Bergen International Festival a Bergenského symfonického orchestru, autor knihy „Harald Saeverud - Mannen, musikken, mytene“ (Harald Saeverud - osobnost, hudba, mýty).

Vybrané klavírní dílo

Harald Saeverud je spolu s E. Griegem a Ch. Sindingem považován za jednoho z největších norských autorů, kteří psali pro klavír.

Saeverudova klavírní tvorba má oproti Griegově vyrovnanější charakter - skladby jsou spíše jen průměrně technicky náročné a většina jich nese stopy neoklasicistního vlivu na jejich autora, což však nikterak nesnižuje jejich vysokou uměleckou úroveň.

5 Capricci for klaver (5 capriccií pro klavír) op. 1

©

1. Prestissimo

Skladba je ve střídavém taktu, s předznamenáním 3b, tónicky v C - dur, taktové označení 2/4. Nápadité téma, velmi propracovaná stylizace, zajímavé harmonické postupy.

2. Allegro non troppo.

Tónina g - moll; 6/8 takt; Téma má taneční charakter, dynamická gradace probíhá celou skladbou od p k ff.

3. Allegretto

Tónina f-moll, v průběhu se mění na As - dur. 4/8 takt.

4. Allegro molto e grazioso

Tónina B - dur, % takt. Stylizace valčíku, střední díl Piú mosso v unisonu, repríza ve fff.

5. Allegro ritmico

4/4 takt. Originální téma, jeho rytmická figura prochází celou skladbou. Proměnlivý charakter, skladba je sjednocena rytmem.

Lette Stykker for klaver (Snadné kusy pro klavír) op. 14

©

1. Smásvein-gangar (Skotačivé kroky)

Takt alla breve, Giocososo. Vtipné téma v pravé ruce, minimalistický doprovod v levé.

2. Syljetone (Venkovský popěvek)

4/4 takt, velmi nízká dynamika (ppp-pp-ppp), u.c., *dolcissimo*.
Půvabná melodie v pravé ruce doplněná prodlevou v levé, později jednoduchým osminovým doprovodem.

3. Silkesokk-slåtten (Hedvábná ponožka)

2/4 takt, *Allegro deciso*, *molto grazioso*. Příznávkový doprovod v levé ruce, tečkovaný rytmus v pravé.

4. Gjastle-vise /Pastorella/ (Pastýřská píseň)

Obě ruce hrají pouze jednohlas; akcenty na poslední osmině; skladbaje v zajímavém tonálním modu, zcela vychází z lidového popěvku.

5. Li-tone (Halekačka)

2/4 takt, *Andante* město. Pastorální charakter podobný předchozí skladbičce, nápodoba ozvěny v horských údolích.

Vindharpe-slåtten (Větrné zvonky)

$\frac{3}{4}$ takt, *Allegretto*. Ostře synkopovaná melodie, většinou *pp*, stylizace zvuku větrných zvonků; melodie probíhá v jedné lince, většinou bez doprovodu, místy rozložené akordy; v rámci cyklu se jedná o poměrně dlouhou skladbu (7 stran).

7. Rondo amoroso

Je to jedna z nejznámějších Sasverudových skladeb vůbec. Milá a přívětivá skladba se zajímavým motivem opakované noty.

Allegretto (♩. 66-69)
 poco ma dolce
 con Sa.
 molla

TIL MOK!

Ronda amoroso.

Harald Sasverud, Op 14 nr. 7

Lette Stykker for klaver (Snadné kusy pro klavír) op. 18

©

Stevnemøte - men hun kom ikke! (Schůzka - ale ona nepřišla!)

Opus 18 nr. 2
 S. 997
 18.1

Stevnemøte - men hun kom ikke!

(Rendezvous - but she didn't come!)

Harald Sasverud, Op. 18 no. 2

Allegretto
 p
 con pedale
 tempo
 dolce
 corde

sosten.
 pp
 sosten.
 una corda
 a tempo
 sf
 pp
 una corda

meeting place: D1

Brygge-valsén (Brygge - valčík)

(elegantní valčík, s dlouhým glissandem nahoru a dolů uprostřed skladby)

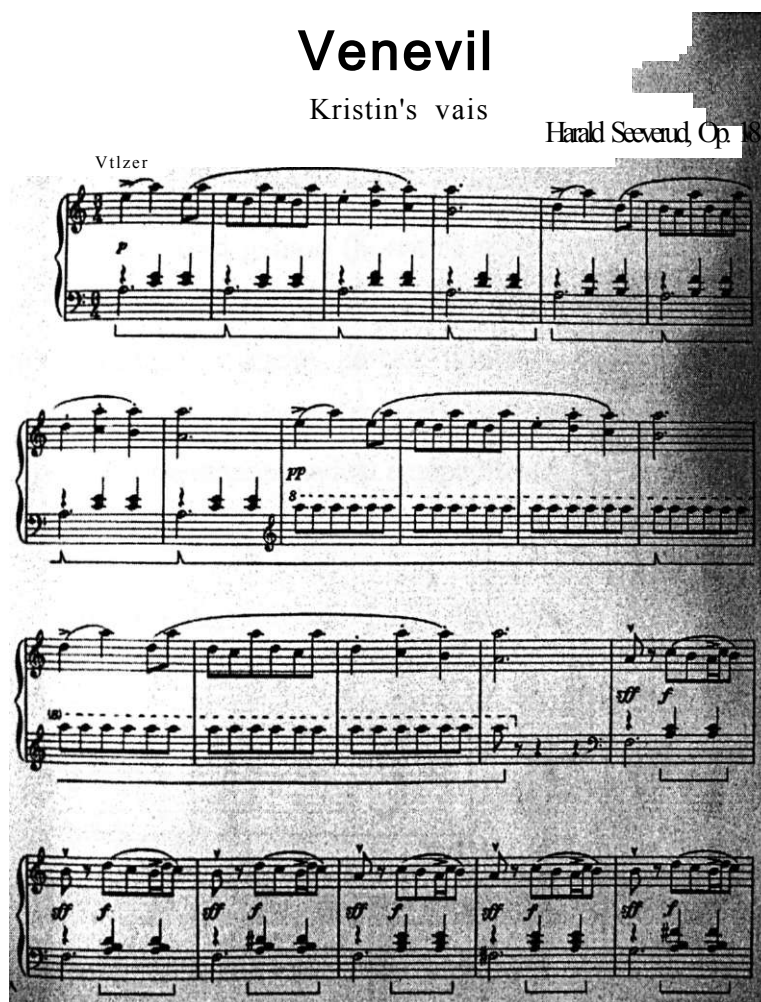
Vals til en liten pike (Waltz pro malou holčičku)

Končí pokřikem „Tillykke med dagen!“ - „Všechno nejlepší!“. Patří spolu s Rondem amorošem k Saeverudovým nejhrančjším klavírním kusům.

Venevil /Kristin's vais/ (Kristinin waltz)

Venevil
Kristin's vais
Harald Sæverud, Op. 18

Vtizer

Slåtter og Stev fra „Siljustol" (Tance a popěvky ze Siljustelu)

©

- I. „Kristi-blodsdráper"
- II. „Dvergmál - slátt"
- III. „Bá'nlát"
- IV. „Kvelling - suli og lokk"
- V. „Siljustol - marsj"

Sbírka skladeb, které Harald Sasverud vytvořil na základě intenzivního studia norské lidové tvorby. Jako témata použil popěvky z okolí svého sídla poblíž Bergenu (a Troidhaugenu), nazvaného „Siljustol". Jedná se o poměrně obtížnější skladby, zejména kvůli jejich rytmické rozmanitosti. Často zde probíhá několik rytmických pásem najednou. Harmonicky vychází tyto skladby z lidové tvorby a jsou spíše modální. Suita

byla autorem zorchestrována a patří k úspěšným součástem repertoáru převážně norských orchestrů.

Seks Sonatiner for klaver (Sest sonatin pro klavír) op. 30

©

Sonatiny Haralda Sasveruda představují z pedagogického hlediska takřka ideální pracovní materiál. Skladby střední obtížnosti i rozsahu jsou originální, logické, líbivé a zajímavé. Počet vět kolísá mezi jednou (Sonatina quasi una fantasia) a třemi. Všechny sonatiny jsou bez předznamenání, obsahují posuvky přímo u not. To je způsobeno tím, že tonalita skladeb je většinou v duchu norské lidové hudby, tedy částečně modální. Všechny sonatiny spojují charakterové vlastnosti, které jsou konečně zvětší části vlastní celé Sasverudově tvorbě: průzračnost, radost a nápaditost.

Sonatina 1.

Třívětá: Allegro vivace. Larghetto. Allegro molto.

Harald Sasverud.
Op. 301

The image shows the musical score for Sonatina 1, Op. 301 by Harald Sasverud. It consists of three movements:

- I. Allegro vivace (J. 110):** The first movement is in 2/4 time, marked *p* and *mf*. It features a lively melody in the right hand and a rhythmic accompaniment in the left hand.
- II. Larghetto (J. 54):** The second movement is in 3/4 time, marked *p dolce*. It has a slower, more lyrical character with a melody in the right hand and a simple accompaniment in the left hand.
- III. Allegro molto (J. 132):** The third movement is in 2/4 time, marked *mp*. It is a fast, energetic piece with a melody in the right hand and a rhythmic accompaniment in the left hand.

Sonatina 2.

Dvouvětá: Allegretto grazioso. Allegro moderato.

Allegretto grazioso.

A	Y fitf	, 3	
<i>p express, dolce</i>			— =
J	*		<? VI, —

il

Allegro moderato.

p
con poco pedale

Sonatina 3.

Dvouvětâ: Allegretto grazioso. Andante con moto.

Allegretto grazioso (♩=66)

p dolce
non legato

II.

Andante con moto (♩=72)

p
mp

Sonatina 4.

Tiivětâ: Allegro espressivo ma con moto. Andante con sentimento.
Allegro scherzando.

Allegro espressivo ma con moto (♩=116)

mf
p

II.

Andante con sentimento (♩=72)

III.

Sonatina 5, quasi una fantasia.

Jednovětâ: Allegretto - Moderato - Allegro assai - Allegretto.

S o n a t i n a

quasi una fantasia

Harald SsBverud
Op. 30V

Allegretto (♩ s 100)	<i>un poco sosten.</i>	
é « <i>f i T</i> " i	— í T 1	<i>f i</i> y
<i>vif con brio</i>	P r Q r	V* i M
	» Crrezevole	^ =
1	f = f = J	non legato delicatamente

Sonatina 6.

Dvouvětâ: Allegro non troppo. Allegretto scherzando.

Allegro non troppo

Allegretto scherzando

2.5.3 Agathe Backer Grondahl

Agathe Backer Grondahlová (1847 - 1907) byla klavíristka a skladatelka. Skládala převážně klavírní kusy a písně, které jsou dnes velmi vysoce ceněny.

Narodila se v Holmestrandu blízko Osla. Její hudební nadání vyniklo již v raném dětství. Když jí bylo deset, její rodina se přestěhovala do Osla, kde se jejími prvními učiteli stali Otto Winter - Hielm a Halfdan Kjerulf. V té době již psala svoje první skladbičky pro klavír. Vzdělání v hudební teorii získala od Ludviga Mathiase Lindemana. Na radu Kierulfa odjela v roce 1865 studovat na hudební akademii. Po jejím koncertním debutu v Oslu v roce 1868 opět odjela studovat do zahraničí, do Florencie k Hansi von Btillow, do Výmaru k Franzi Lisztovi a k dalším. Vrátila se do Osla roku 1871, ale často odjížděla na koncertní turné. V roce 1875 se vdala za Olause Andrease Grondhala.

Agathe Backer Grondahlová zůstala důležitou interpretkou v Norsku po mnoho let. Koncertovala napříč zemí a byla častým hostem na hudebních večírcích v jejím rodném městě. Podnikala mnoho koncertních cest do ostatních Skandinávských zemí, do Německa a Anglie. Jednalo se bezpochyby o nejnadanější sólovou klavíristku, kterou kdy Norsko mělo. Průzračný styl a její schopnost splynutí s charakterem díla se uplatnila nejen při sólových koncertech, ale také při četných komorních vystoupeních.

S výjimkou dvou orchestrálních děl, která napsala jako studentka v Berlíně a dále několika skladeb pro smíšený sbor, čítá její dílo přes sedmdesát převážně klavírních a písňových opusů. Napsala přibližně 190 písní a 120 kusů pro klavír, stejně jako více než 50 úprav lidových písní - některé pro zpěv a některé pro piano solo.

Vybrané klavírní dílo

Klavírní skladby Agathe Backer Grondahlové jsou jasným potvrzením nepsaného pravidla, že píše-li skladbu skladatel, který má koncertní zkušenosti s klavírem, potom je jeho skladba klavíristicky vděčná a dobře hratelná. Skutečně, tvorba Grondahlové je nápaditá, originální, většinou efektní, a to vše za cenu naprosto přiměřeného úsilí. Jako většina norských autorů, i ona se nechala ve veliké většině svých skladeb inspirovat svéráznou norskou hudební poetikou, což se projevuje zejména v tonálních zvláštlostech, některých harmonických postupech a častém užití tečkovaných rytmických motivů. Protože se jedná o autorku v kontinentální Evropě prakticky neznámou, ve výběru jejího

díla jsou uvedeny rozsáhlejší notové ukázky, byť v nepříliš dobré kvalitě. Skladby jsou velmi vhodné pro pedagogické využití a mohou se stát vítaným zpestřením pozdně romantického repertoáru středně pokročilých klavíristů.

3 Etudes de Concert (Tři koncertní etudy) op. 32 ©

Etuda č. 1: tónina D - dur; autorka často využívá tečkovaného rytmu, dvojhmaty, oktávové pasáže; velice efektní skladba. Etuda č. 2 f - moll; skladba s výraznou kantilénou, dominuje zasněná atmosféra. Etuda č. 3 Des - dur; *leggiero*; levá ruka jde často přes pravou, končí v překvapivém *pianissimu*.

Etudě (Etuda) op. 11 č. 4 B - dur ©

Pravá ruka často stylizována do střídavých dvojhmatů. Tento prvek je pro autorku typický.

Concert-Etude (Koncertní etuda) op. 58 č. 1 F - dur ©

V pravé ruce je opět použito střídání dvojhmatů (tercie-oktáva-tercie); part levé ruky obsahuje často decimy i větší intervaly, na což je třeba brát ohled při pedagogickém využití skladby.

E t u d e .

Allegretto, v *

Allegretto in G major, Op. 10, No. 4

i f » : » : « : « : * : * :

ife.- s i í

Norské Folkeviser og Folkedanse (Norské lidové písně a tance) ©

Soubor osmi lidových tanců a písní ve snadných, leč velice nápaditých úpravách, autorka často využívá vícehlasé stylizace a dvojhmatů.

Springdans.

Alligretto.

tárlM,

!s i i £

Caprice ©

Vtipná a elegantní skladba v tónině g - moll, monotematická stavba. V pravé ruce se často využívá figurací, levá (doprovod) setrvává ve čtvrtkovém pohybu s akordy staccato.

CAPRICE.

Agathe Backer Grøndahl.

Allegro animato, M. M. ♩ = 108.

Piano.

Morceaux de salon (Salonní kusy) op. 64

©-©

Dvě skladby vzájemně odlišného charakteru. První - Danse burlesque - je v tónině g moll, melodie (využívající tečkovaný rytmus) je vedena v levé ruce, pravá ruka doprovází příznávkami ve čtvrté pulzaci.

Druhá skladba je Valše Caprice, efektně stylizovaná a technicky náročnější v tónině Des - dur.

Fantasistykker (Fantastické kusy) op. 36

©

1. Klage (Pláč)

Tónina e - moll, v závěru moduluje a končí v H - dur. Levá ruka doprovází šestnáctinovým pohybem melodií ukrytou ve vrchních hlasech akordů v pravé ruce.

2. Friskt Mod! (Vzmuž se!)

Tónina A - dur; pravá ruka stylizována v dvojhmatech.

3. Vals (Valčík)

Tónina F - dur; 3 dílná kompozice, ve středním dílu jsou obě ruce stylizovány do dvoj a vícehmatů.

4. Vuggevise (Ukolébavka)

Tónina G - dur; pravá ruka stylizována v dvojhmatech.

5. Ballade (Balada)

Tónina es - moll; levá ruka hraje v oktávách, pravá ruka převážně ve čtyřhlasých akordech, velmi efektní, dosti technicky náročná skladba.

6. Ungdomssang (Píseň mládí)

Tónina B - dur; Skladba komponovaná v 9/8 taktu; Andantino; sonorní zvuk, hudební děj se odehrává převážně v malé oktávě.

7. Lasndler (Lendler/Vesnický tanec)

Tónina As - dur; Časté využití osminových figurací, koncertantní stylizace tance.

8. Aftenvind (Večerní vítr)

Tónina Ges - dur; Skladba ubíhá v šestnáctinovém pohybu, stylizace quasi toccata.

9. Snag ved Rojkem (Píseň kolovrátku)

Tónina a - moll; ³A takt; plynoucí osminový pohyb, jsou užity široké akordy v levé ruce (veliké rozpětí). Při využití pro pedagogické účely možno hrát tyto akordy arpeggio; jinak se jedná o technicky nenáročnou, ale zajímavou skladbu. Je rozdělena na dvě části: 1. poco allegro, 2. piu lento e espressivo)

10. Alfeleg (Tanec Elfů)

Tónina a - moll; Mimořádně efektní skladba brilantního charakteru, 3 dílná ve 4/4 taktu; střední díl v A - dur.

Suitě op. 20

®

Autorka využívá klasické techniky, obohacené o některé prvky typické pro norskou tvorbu (většinou vyplývající z norské lidové písně).

1. Prélude.

Tónina g - moll; 4/4 takt, Allegro non troppo; charakterově blízká skladba Bachovým preludiím z Francouzských suit; skladbou prochází postupná gradace, v 2. polovině skladby užívá autorka velmi široký zvuk, který dosahuje širokou sazbou akordů.

I. Prélude

Allegro non troppo e molto risoluto. M.M. ♩ = 135.

ff sempre

2. Nocturne.

Tónina Es - dur; 4/4 takt; v levé ruce časté lomené osminové pohyby, v pravé jednoduchá melodie v malém rozsahu; velmi tichá, klidná skladba kontrastuje s předchozí částí.

3. Gavotte.

Tónina A - dur; Skladba vzdušného charakteru; využity časté skoky v pravé ruce, levá ruka hraje v oktávách; ve střední části převládá

2. Albumblad (Lístek do památníku)

Tónina B - dur, Andantino espressivo; skladba má neklidný charakter, vytvořený sextovými kroky v tématu a bohatým užíváním chromatických postupů.

3. Impromptu

3. Tónina Es - dur, na konci skladby se moduluje do g - moll. Vivace grazioso; 3/4 takt; Skladbu charakterizují triolové pasáže v pravé ruce a jednoduchá doprovodná linka v levé. Střední část obsahuje chromatické postupy. Celkový charakter skladby by se dal označit jako dolce et leggiero. Konec v pp.

11

Impromptu.

Vivace grazioso. M.M. dolce. Agathe Backer Grøndahl, Op. 35, N° 3.

PIANO.

Pizzicato

④

Drobná skladba, stylizovaný lidový tanec. Převládá triolový pohyb v pravé ruce, levá doprovází příznávkami ve čtvrtovém metru. Tónorod je mollový s výjimkou středního dílu, kde se mění na dur. Výborné zpracování a nápaditost jsou u této skladby zárukou úspěchu při využití v pedagogické praxi.

B 126 h
2. ed.

HULDRESLAAT.

Molto Allegro.

Agathe Backer Gröndahl.

p leggieriss.

pp sempre leggieriss.

2.5.4 Christian Sinding

Christian Sinding (1856 - 1941) je často považován za dědice Griegova odkazu. Z hlediska jeho kompozičního stylu je však toto označení nesprávné. Ačkoli můžeme samozřejmě nalézt stopy Griegova vlivu v Sindingově tvorbě, z převážné části je jeho dílo ovlivněno německým romantismem. *To, že většina Sindingových skladeb upadla po jeho smrti v zapomnění, je způsobeno v první řadě všeobecnými odmítavými reakcemi na romantismus, dále potom i skutečností, že Sinding a jeho tvorba byli za svého života částečně přeceňováni. Griegovo dědictví mohlo být neseno osobností norského kulturního života pouze tehdy, byl-li tento nositel podobně mezinárodně uznávaný, jako Grieg. Sinding byl postaven do takové role, i když jeho schopnosti tomu pravděpodobně neodpovídaly.*¹⁶ Nicméně jeho nejlepší díla dokazují, že Sinding byl schopen kvalitní kompoziční práce.

Christian Sinding se narodil v umělecky zaměřené rodině ve městě Kongsberg, malém sídle poblíž Osla. Jeho bratr Otto byl malíř, druhý bratr Stephan sochař. Sindingův hudební talent se projevil již v útlém mládí. Nejprve plánoval stát se profesionálním houslistou. *Už jako školák navštěvoval hodiny houslí u Gudbranda Böhna a lekce hudební teorie u L. M. Lindemana. Roku 1887 odjel Sinding do Lipska studovat hru na housle u Henry Schradieka. Teorii a kompozici ho tam vyučovali Carl Reinecke a Salomon Jadassohn. Brzy si uvědomil, že by svoji pozornost měl upřít ke studiu kompozice*¹⁷. S výjimkou několika krátkých přerušení setrval Sinding v Lipsku necelé 4 roky.

Sindingovým prvním úspěšným dílem byl Klavírní kvintet e - moll (op. 5), který měl premiéru v roce 1885. Následovaly Variace es - moll pro dva klavíry (op. 2) s premiérou v roce 1886, Klavírní koncert Des - dur (op. 6) uvedený roku 1889 a konečně jeho Symfonie č. 1 d - moll (op. 21), dílo, na kterém pracoval soustavně několik let před jeho uvedením v roce 1890. Všechna tato díla hrála hlavní roli v norském hudebním životě a byla často uváděna jak doma, tak i v kontinentální Evropě. Dá se tedy říci, že Sinding dosáhl profesionální zralosti v průběhu osmdesátých let po zdlouhavém

¹⁶ Grinde, N.: Norsk Musikkhistorie.

¹⁷ MIC - Norsk musikkinformasjon; www.mic.no

a komplikovaném vývoji. Stal se nakonec velmi produktivním skladatelem, za svůj život dokončil Christian Sinding 132 hudebních děl.

Od roku 1880 začal Sinding pobírat pravidelné granty od norské vlády. Tyto granty, doplněné o příjmy od vydavatele C. F. Peterse z Lipska, vydavatele většiny jeho děl, zajistily Sindingovi finanční stabilitu. Roku 1910 byl oceněn výročním vládním stipendiem, v roce 1924 získal v Oslu dům Henrika Wergelanda, „Grotten“, jako čestnou rezidenci. V roce 1921 také získal zvláštní finanční odměnu vlády a stal se profesorem skladby na Eastman School of Music v Rochesteru, New York, kde však setrval jen několik měsíců.

Sinding strávil většinu svého života, takřka čtyřicet let, v Německu. *Celkově se dá říci, že žil v těsném sejití s německou hudbou a německými kulturními kruhy obecně. Tento fakt také bezpochyby vysvětluje, proč v roce 1940, ve věku osmdesáti čtyř let, souhlasil se svým „využitím“ v rámci nacistické propagandy během německé okupace Norska.*⁸ Christian Sinding zemřel v Oslu 3. prosince 1941.

Vybrané klavírní dílo

Sindingovo klavírní dílo je velice rozsáhlé. Vedle Griegových vrcholných skladeb také pravděpodobně technicky nejnáročnější z našeho výběru. Je však třeba objektivně říci, že se jedná také o dílo s nejmenší sejitostí s norskou hudební tradicí ze všech kompozic uvedených v rámci této práce. Je to samozřejmě způsobeno faktem, že Christian Sinding vystudoval v Německu a s německým pozdním romantismem byl spjat daleko těsněji, než s norským hudebním prostředím. To se samozřejmě projevilo v jeho tvorbě. Sindingovy skladby jsou technicky náročné, rozměrné kusy plné zvuku a emocí. Pro vyspělého klavíristu mohou představovat zpestření repertoáru a cennou průpravu pro interpretaci vrcholných romantických děl pro klavír.

Fátum. Variace pro klavír b - moll op. 94

*

Jedná se o rozlehlou kompozici plnou romantických kontrastů a virtuozních pasáží. Jednotlivé variace nejsou v autografu číslovány. Téma, Andante sostenuto; je psáno ve $\frac{3}{4}$ taktu v hluboké poloze, je dlouhé 10 taktů. Téma je zpracováno akordicky, ve čtyřhlasu ve vrchním a v oktávách ve spodním hlase.

¹⁰ Grinde, N.: Norsk Musikkhistorie.

1. Variace zůstává ve stejné poloze jako téma. Melodie v levé ruce v oktávách, pravá ruka hraje čtyřhlasý akordický doprovod.

Téma zní v pravé ruce, levá doprovází v širokém rozsahu, se skoky mezi oktávami v kontra oktávě a čtyřhlasými akordy v oktávě malé.

6/8 takt, celá pp.

4. Téma plyne napříč hlasy, rozloženo mezi levou a pravou ruku.

5. Agitato. % takt, téma zaznívá v sopráně, harmonický doprovod sestupnými rozloženými akordy ve dvaatřicetinových notách, variace končí glissandem.

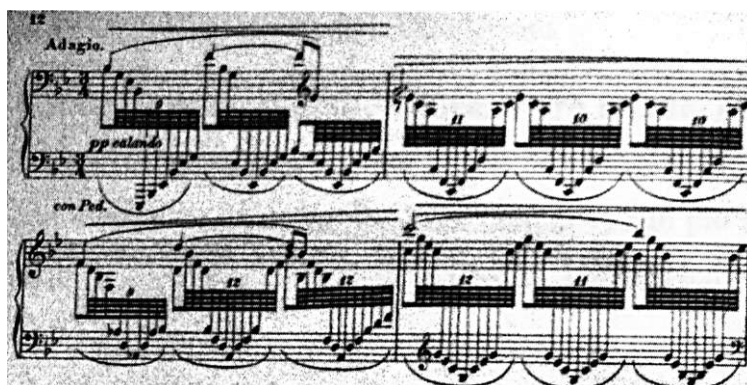
6. Allegro molto. Alla breve. Variace toccatového charakteru; výrazná šesnácetinnová pulzace, virtuosní charakter.

7. Impetuoso. 6/8 takt, celá v šesnácetinách unisono, ff.

8. Allegretto. $\frac{3}{4}$ takt, Maggiore. Celá variace v pp, charakter scherza.

9. Andantino. Téma je citováno v melodii v oktávách v pravé ruce, levá ruka doprovází příznávkami na 1. a 2. dobu.

10. Adagio. Rozklady.

11. 2/4 takt, Allegro. Ben marcato. Téma transformováno do tečkovaného rytmu, variace má pochodový charakter.
12. 4/4 takt, tónina Ges - dur. Molto sostenuto. pp, legatissimo. Variace je prakticky shodná s tématem s výjimkou tóniny.
13. 2/4 takt, Vivace. Tónina b - moll, šesnáctinové pasáže unisono.
- 14 6/8 takt, Molto allegro. Charakter předchozí variace, převedeno na trioly.
- 15 4/4 takt, Tempo di marcia. Tónina B - dur.
16. % takt, Prestissimo. Variace začíná v malé oktávě unisono v oktávách, postupně se hudební tok rozšiřuje, unisono se vytrácí, hlasy se postupně od sebe vzdalují. Variace je v třídílné formě.
17. Allegro. Jednoduchá stylizace, melodie v pravé ruce, jednoduchý akordický doprovod v levé.
18. Vivace. Variace má výrazně taneční charakter, quasi valčík.
19. Alla marcia. 4/4 takt, ff. Slavnostní ráz, vyvrcholení celých variací.
20. Lugubre.

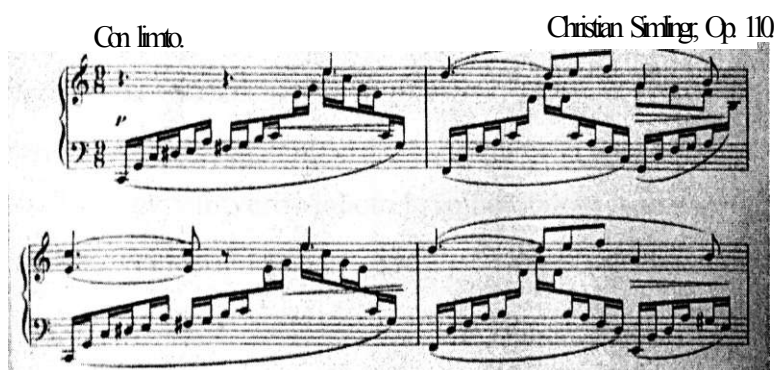
21. Andante sostenuto. Coda. Přesná citace tématu.

Zehn Jugendbilder (Deset hudebních obrazů pro mládež) op. 110 (D-©)

Sbírka deseti snazších skladeb určených pro mládež. Skladby mají programní názvy a s výhradou užívání širokých akordů, které limitují využití pro klavíristy s menší rukou, jsou vhodným doplňkem repertoáru středně pokročilých žáků základních uměleckých škol.

2. Frage (Otázka)

Skladba v 9/8 taktu. Con moto. Hlavním prvkem jsou rozložené akordy, nad kterými zní melodie v zadržovaných tónech pravé ruky.

7. Humoreske

Allegro. Skladba ve 3/4 taktu s důrazem přesunutým na 2. a 3. dobu, které jsou zvýrazněny akordy arpeggio, v tří dílné písňové formě

2.5.5 Klaus Egge

Klaus Egge (1906 - 1979) se narodil ve vesnici Gransherad v Telemarku a zemřel v Oslu. Hudební vzdělání získal na hudební konzervatoři v Oslu, kde vystudoval v roce 1929 jako varhaník. Pokračoval ve studiu kompozice pod vedením Farteina Valena. V letech 1937- 1938 studoval také v Berlíně u profesora Waltera Gmeindla.

Jeho hudební tvorba se rozděluje do tří období, i když určité charakteristické znaky jako polyfonie a silná rytmická energie jsou zřetelnými prvky všech jeho děl. Lidová hudba figuruje jako základní zdroj inspirace do roku 1945, ve smyslu melodickém i techniky kompozice, „...je pouze jedna cesta, pokud chcete vytvořit něco skutečně kvalitního, a touje cesta největšího odporu. Tím myslím práci s tématem...“, uvedl Klaus Egge u příležitosti jeho sedmdesátých narozenin¹⁹. Zpracování rytmu i motivu je inspirováno norskou lidovou hudbou - tanci a písněmi, v kombinaci s polyfonií a klasickou formou. Představiteli tvorby tohoto prvního období jsou například klavírní kusy „Draumkvffisonate“ a „Fantasi i Halling“. Oba jsou dnes standardní součástí norského repertoáru.

Po válce se stopy vlivu lidové písně v Eggeho tvorbě stávají méně výraznými, aby proti tomu vyniknul více univerzální tonální jazyk. Stále využíval čisté diatonické linie, které však bez zaváhání kombinuje s hrubými disonancemi. V každém případě je toto druhé období nejzřetelnější rozvojem metamorfních technik, kde motiv prochází opakovanými proměnami. Tyto techniky jsou nejlépe patrné na violoncellovém koncertě z roku 1966, jehož první část nese označení „Preludio Metamorfico“.

Poslední období tvorby Klause Eggeho vystihuje užívání dodekafonických technik. Poprvé se projevil v Symfonii č. 4 „Sinfonia sopra BACH-EGGE“ op. 30, napsané na objednávku pro Detroit Symphony Orchestra v roce 1967. Dodekafonické techniky využil Egge ještě v Symfonii č. 5, klavírním koncertu a dechovém kvintetu z roku 1976.

Egge je považován za jednoho z největších norských symfonických skladatelů poválečného období. Jeho dílo zahrnuje mj. pět symfonií, tři klavírní koncerty, houslový

¹⁹ MIC - Norsk musikkinformasjon; www.mic.no

koncert a violoncellový koncert. Dále je autorem četných klavírních skladeb, mnoha vokálních kompozic včetně sborových.

Klaus Egge byl vedoucí osobností norského kulturního života. *Působil v mnoha hudebních organizacích jako Společnost norských skladatelů, TONO (Norská společnost na ochranu autorských práv), Norská umělecká rada, Státní hudební rada a Národní norský hudební výbor. Byl také členem Rady severských hudebních skladatelů a Mezinárodní hudební rady. Počínaje rokem 1949 byl příjemcem státního uměleckého grantu a v roce 1972 obdržel Čestnou cenu Norské kulturní rady. Byl držitelem Řádu*

Svatého Olava a Islandského Řádu sokola.

Vybrané klavírní dílo

Dílo Klause Eggeho patří mezi nejoriginálnější tvorbu norských autorů. Jako většina ostatních, i on se ve svých skladbách nechává inspirovat norským folklórem. Ten však ve svých skladbách přetváří do naprosto nezaměnitelných tvarů. Jeho skladby jsou maximálně efektivní - používá jen nezbytně nutné množství hudebního materiálu, ze kterého je schopen vytěžit naprosté maximum. Posluchač potom cítí při poslechu Eggeho tvorby hluboké uspokojení z bohatého zážitku, který ovšem neztrácí svoji lehkost.

Gukko - slåtten (Tanec kozího rohu) 1944

©

Krátká veselá skladba využívá, podobně jako většina Eggeho klavírních děl, tonálních modů převzatých z norského folkloru. Skladba je třídílná, hlavní téma je napsáno ve střídavém taktu (3/4 + 2/4), prostřední část je *Meno mosso*. Repríza variuje hlavní téma a uzavírá skladbu kódou.

¹⁷ MIC - Norsk musikkinformasjon; www.mic.no

Fantasi i Springar-rytme (Fantazie na rytmus Springaru) 1949 ®

Skladba je ve ³A taktu. Téma zazní nejprve v prvních dvou taktech v pravé ruce solo, vyznačuje se specifickým rytmem s triolami a ostrou synkopou. Skladba opět využívá tonálních modů norského folkloru, díky kterým je skladba zahalena zvláštní, až skoro exotickou náladou. Skladba patří mezi poměrně náročné, zejména kvůli komplikované rytmice.

Fantasi i Springar-rytme

Pljinja»y in Springar-rytillim

Klaus Egge* op.12°

Allegro energico (♩=120) v ³A taktu

Fantasi i Halling (Fantazie na Halling) 1941 ®

Jedna z Eggeho nejhranějších skladeb. Energická, optimistická a rytmicky zajímavá kompozice ve 2/4 taktu začíná, podobně jako fantazie na Springar, uvedením rytmicky komplikovaného čtyřtaktového tématu v pravé ruce solo. Skladba je psána ve třídlílné formě. V první části (v předepsané dynamice mf - ff) exponuje Egge téma. V druhé části zazní, tentokrát v kontrastním pp, téma vedlejší. Druhá část je typická

polyfonickým vedením hlasů. Konečně třetí část, „Ritmo di tre battute“, začíná vp. Gradace v průběhu celé třetí části spěje k energickému závěru zdůrazněnému sledem ffz.

To Klaverstykker (Dva klavírní kusy) op. 1

©

První opus Klause Eggeho obsahuje velikou část nezaměnitelného charakteru jeho zralých děl. Přesto se samozřejmě jedná o skladby méně závažné, dobře použitelné k pedagogickým účelům i v nižších ročnících základních uměleckých škol.

1. Valše dolce (Con grazia)

Elegantní miniatura s šestnáctinovými běhy v pravé ruce, v levé příznávkový doprovod.

2. Akvarell (Allegro vivace)

Téma v pravé ruce není příliš výrazné, je patrná snaha o zvukovou barevnost. Můžeme vystopovat jasnou inspiraci impresionistickými kompozičními technikami. Z harmonického hlediska je zajímavé (vzhledem k faktu, že se jedná o první opus skladatelův) využití modů, které pocházejí z norského folkloru.

2.5.6 Geirr Tveitt

Geirr Tveitt (1908 - 1981) se narodil v Bergenu v rodině učitele. Dětství strávil v Drammenu, kde také absolvoval své první lekce klavíru. Na prázdniny se však vždy vracel na rodinnou farmu v Hardangeru. V sedmnácti začal Tveitt se zapisováním lidové hudby; této činnosti se věnoval vážněji po svém definitivním přesunu na farmu v roce 1942.

Jméno Geirr Tveitt je nerozlučně spjato s orchestrálním dílem „Sto lidových písní“. Ve vztahu k jeho kořenům v Hardangeru a bohaté hudební tradici, která se v této lokalitě vyskytovala, říká: „*Pokud vyroste list na bříze, potom se automaticky stává listem břízy*“²¹.

Geirr Tveitt získal své hudební vzdělání v zahraničí na Státní akademii v Lipsku. Po ukončení čtyřletého studia skladby, teorie a hry na klavír se věnoval studiu francouzštiny a odcestoval do Paříže. Jeho setkání s francouzským impresionismem sehrálo v jeho dalším životě důležitou roli při formování jeho skladatelského rukopisu a výrazně pomohlo rozvoji jeho přirozeného nadání pro zvukovou barevnost. Francouzský vliv můžeme nejlépe slyšet v jeho orchestrálních svitách „Sto lidových písní“. Tyto kusy, které autor také upravil pro klavír, nám zároveň dokládají praktickou aplikaci jeho hudebně-teoretické publikace „*Tonalitatsheorie des parallellen Leittonsystems*“ (1937). Na základě jeho důvěrné znalosti tonalit v norské lidové hudbě ve spojení s jeho uměním instrumentace, Tveitt povýšil jednoduchou lidovou melodii na dílo určené pro pódia koncertních sál - bez ztráty neodmyslitelných vlastností této lidové hudby.

Bohužel všechny autentické notace lidové hudby zaznamenané Tveitem byly zničeny při tragickém požáru jeho farmy v roce 1970. Větší část rukopisů byla také ztracena. Rozsah této katastrofy nejlépe dokládá fakt, že z více než tři sta skladeb se jich zachovala jen necelá desítka. *Po skladatelově smrti začaly být vyvíjeny veliké snahy o shromáždění a rekonstrukci jeho děl ze soukromých zdrojů a institucí. Díky těmto aktivitám máme dnes dostupných přibližně devadesát děl.*²²

²¹ Ore, C.: *Norwegian Pianorama*

¹⁷ MIC - Norsk musikkinformasjon; www.mic.no

Vybrané klavírní dílo

12 tostemmige inventioner (12 dvouhlasých invencí) op. 2

O

Cyklus inspirovaný Bachovými invencemi pojal Tveitt velice originálně. Každá invence je psána v některé z církevních tónin a využívá prvky vycházející z folklorní tvorby, které korespondují s konkrétní tóninou.

1. f-lydická

Sekundové pohyby, velmi složitý rytmus v triolách.

2. fis-dórská

Ve vrchním hlasu opět složitý rytmus, čtyřiašedesátinové pasáže, 4/8 takt, časté trioly.

3. g-frygická

Rytmicky bohaté téma prochází střídavě oběma hlasy; 4/8 takt.

4. as-lydická

Jednodušší stylizace než u předchozích invencí, takt, pastorální charakter.

5. a-dórská

4/4 takt, téma začíná samostatně v levé ruce, poté střídavě prochází oběma hlasy.

6. ais-frygická

Zajímavé taktové označení „2x5/8“, plynoucí osminový pohyb v legatu.

6. ais-phrygisch $\acute{I} \wedge W \gg \ll$ la'-Phrygien

I 1800, U.

The image shows musical notation for exercise 6. At the top, there is a vocal line with a long note and some rhythmic markings: "X X' < l>" and "&VLLÙ Ì&M ?". Below this is a piano accompaniment with a treble clef and a key signature of one flat. The piano part has a sequence of notes with accents and slurs, and some letters below: "s. k IV - . . i ^ ^ J ^ m k m m A m +". Below the piano part is a larger musical score with two staves, a treble and a bass clef, and a key signature of one flat. It shows a piano accompaniment with various rhythmic values and dynamics.

7. h-lydická

6/8 takt, rychlé pasáže; leggiero, sempre pianissimo.

8. c-dórská

2/4 takt; výrazně odlišené hlasy - vrchní pohyblivější, spodní více statický, avšak rytmicky pevný.

9. cis-frygická

7/8 takt; v obou hlasech zní stejný motiv, střídavě modulují skrze všechny církevní tóniny.

10. d-lydická

% takt, fugato; téma v druhém hlase je doplněno osminovými pohyby, prochází střídavě oběma hlasy.

11. es-dórská

2/4 takt; téma nastupuje solo ve spodním hlase, poté je exponováno ve vrchním hlase na 5. stupni; v průběhu téma variuje v obou hlasech.

12. e-frygická

2/4 takt, oproti předchozím invencím předepsaná kontrastní dynamika f - ff, staccato.

Sonata No.29 „Sonata Étere“, op. 129

*

Sonata č. 29 patří mezi rozsáhlejší díla. Skladba je dobrým příkladem autorova stylu, jehož vývoj byl ovlivněn dvěma hlavními faktory: Tveittovým pobytem ve Francii a -jako u většiny norských autorů - skladatelovou zálibou v norské lidové tvorbě.

Sonáta je třívětá, věty jsou označeny názvy v italštině: „In cerca di...“, „Tono etereo in variazioni“ a „Tempo di pulsazione“.

1. „In cerca di...“

Věta je ve % taktu. První část začíná tématem v pravé ruce solo, stylizovaným do lomených kvartsextakordů. Téma využívá církevních modů. Po dvaceti taktech se přidává levá ruka, přináší jednoduché téma v osminách. Hudební materiál se pro obě ruce postupně zahušťuje, po několika taktech je již hudba rozepsaná do tří řádek osnovy. Ve vnějších hlasech znějí dlouhé noty zdvojené v oktávách, ve středním hlasu probíhají šestnáctinové pohyby. Druhá část začíná triolovými dvojhmaty (senza ped.), poté se rozvíjí první téma z úvodní části zdvojené v oktávách, za doprovodu v levé ruce. Hudba přechází do velmi rychlého pohybu, melodie zní v zadržovaných notách v sopráně, v altu totéž, leč v triolách. Levá ruka plní rytmickou funkci. Třetí část má charakter kódy, v levé ruce zní téma zdvojené v oktávách. Předepsáno je ff marcato, pravá ruka již hraje stále ve dvojhmatech. Úplný závěr věty je opět rozepsán do tří řádků, fff.

2. „Tono etereo in variazioni“

Věta, téma s variacemi, začíná opět ve ³A taktu klastrem předloktím levé ruky. Téma je předepsáno jako molto staccato, jednohlase vedené, ff. V průběhu je předepsáno vytvoření čtyřech akustických vln, dle poznámky „k vytvoření čtyřech zesílení a zeslabení použít radiový vysílač“.

TONO ETEREO IN VARJAZONI

Následují variace s kontrastním charakterem. Autor často využívá ležící akordy nebo klastry a současné pohyby v rychlejších hodnotách, psané na zvláštní, třetí řádce osnovy.

Některé variace jsou v rozdílném taktu (5/4, 2/4, 2/2...) Tveitt často mění různé rytmické motivy; užívá velikých rozsahů, časté decimy, plné nónové akordy apod. 16. variace je prakticky citované téma s tím rozdílem, že je vedeno zdvojeně v oktávách. 17. a 18. variace postupně graduje jako kóda, v 19. - závěru - jsou opět použity široké klastry a téma obohacené o přírazy, to vše v dynamikách ff - fff. Klastry jsou předeepsány držet paží, nikoli pedálem.

„Tempo di pulsazione”

Věta začíná ve $\frac{3}{4}$ taktu, opět pouze jednou rukou (osminová pulzace v base a zadržené půlové noty s tečkou v tenoru). Přidává se pravá ruka s ostrými akordy (dvaatřicetinové kvartsextakprdy vždy na dpt»»^ Pruhá část

je v 3/8 taktu, stále jsou užívány akordy v obou rukách, hudba graduje v širokém dynamickém rozpětí pp-ff. Následují rychlé pohyblivé pasáže.

Téma se postupně zrychluje a zahušťuje, většinou ve vyšších dynamikách, faktura je velmi hustá. Následuje kóda - běh se náhle zastaví, zazní zadržené dlouhé akordy, široké klastry v ppp, a konečně tři závěrečné akordy.

Shrneme-li Sonátu Étere jako celek, jedná se o nesmírně zvukově bohaté dílo s náslechy lidových motivů použitých v hlavních tématech, dílo technicky velmi obtížné a reprezentativní.

Langeleik - lát (Píseň hraná na langeleik) op. 150 č. 27

(D)

Geirr Tveitt sesbíral přes 1000 lidových písní a jiných hudebních útvarů z oblasti Hardangeru. Z těchto upravil 50 pro klavír a 100 pro orchestr, které později vydal jako „Hundrad Folketonar fra Hardanger“ („Sto lidových melodií z Hardangeru“). Tato skladbička je vybrána právě z této sbírky a jedná se o imitaci písně hrané na langeleik. Levá ruka hraje rytmický motiv, který znázorňuje ostinátní doprovod melodie v pravé ruce. Užití noty C v melodii proti Cis v ostatních hlasech imituje specifickou techniku zpěvu, kdy zpěvák ladil přibližně mezi tyto dvě noty a celá skladba tak měla zvláštní osobitý charakter.

Allegretto moderato

Geirr Tveitt, op. 150, nr. 27.

<i>ff</i>	<i>f</i>	<i>f</i>	<i>f</i>
<i>ff</i>	<i>f</i>	<i>f</i>	<i>f</i>
<i>ff</i>	<i>f</i>	<i>f</i>	<i>f</i>
<i>ff</i>	<i>f</i>	<i>f</i>	<i>f</i>

Musical score for piano accompaniment. The score is written for a grand piano with a treble and bass clef. It features a series of chords and melodic lines. Dynamics include *mf* and *cresc.* (crescendo). The piece is in a minor key, indicated by the key signature.

2.5.7 Johan Kvandal

Johan Kvandal (1919 - 1999) patří bezpochyby k nejhranějším norským skladatelům. Jeho hudba je každoročně na repertoáru velkých orchestrů. Vystudoval jako varhaník a dirigent na hudební konzervatoři v Oslu. Dále studoval i v zahraničí, ve Vídni a v Paříži.

V Kvandalových raných dílech, jako „Pět malých klavírních kusů“ op. 1 a „Sedm písní“ op. 4 nacházíme zřetelný vliv dříve převažujících národních hnutí. Jeho raná díla také často kombinují prvky lidové hudby s klasickými formami.

Jeho pobyt v Paříži v letech 1952 - 1954 byl velmi důležitý pro směřování jeho další tvorby. Během jeho studií u Nadiy Boulangerové *byl vystaven neobyčejně bohatému hudebnímu prostředí, které mu zprostředkovalo vřelý vztah k dílům Bartoka, Stravinského a Messiaena. To vyústilo v daleko větší kompoziční svobodu a v důsledku vedlo k tónovému jazyku, který Kvandal sám nazýval „moderní tonalitou“.*²³

Vedle skládání byl Kvandal v letech 1959 - 1974 varhaníkem v kostele Valerengen v Oslu. Mnoho let byl také hlavním hudebním kritikem v největších norských novinách Aftenposten. Byl velmi aktivní v hudebním životě Norska.

Vybrané klavírní dílo

Tre sláttefantasier (Tři fantazie na lidová témata) op. 31

©

Tre sláttefantasier byly napsány pro program „Na Norské struně“ v roce 1969 pro Bergen Festival. Cílem tohoto programu bylo představit norskou lidovou hudbu v její autentické formě a také v úpravě pro klavír. V norské lidové hudbě se používá široká škála hudebních nástrojů, já jsem se pro mé slátty (obvyklý název pro vesnický tance) zvolil charakteristiky židovské harfy, langleiku (norská varianta dulcimeru) a fiddle (husle). Můj záměr byl zvolit slátty s charakteristickými tónovými mody - z toho důvodu je první v lydickém modu, druhá v mixolydickém. Třetí je směsí dur a moll a s výjimkou jediného tónu obsahuje celou chromatickou škálu - jednoznačný doklad bohatství naší lidové hudby. V této svojí kompozici rozhodl jsem se rozvést výše uvedené hudební

¹⁷ MIC - Norsk musikkinformasjon; www.mic.no

*zvláštnosti stylisticky a příliš se formálně nevázat, leč plně rozvinout potenciál hudebního materiálu a vyzdvihnout jeho jedinečný charakter a atmosféru. *)⁴*

1. Munnharpe slátt /Skjeggeloppa/ (Sólo pro židovskou harfu)

Skladba je v $3/4$ taktu, Maestoso, con moto. Osobité téma bohatě využívá tečkovaný rytmus a trioly, doprovody v levé ruce jsou nejčastěji arpeggia a dvojzvuky. Prostřední díl, Allegro ve $2/4$ taktu, střídá imitace vybrnkávaných akordů s rychlými šesnáctinovými pasážemi. Závěrečný díl je až na malé odchylky totožný s prvním.

2. Langeleik improvisasjon (Improvizace na langeleik)

$3/8$ takt, Andante tranquillo. Moderato con moto. Dvojhlase stylizovaná melodie je doprovázena rozloženými akordy. Střední díl, Andante ve $4/8$ taktu, obsahuje poněkud pohyblivější melodie v pravé ruce, ke kterým zní protihlas v ruce levé. Třetí díl je reprízou prvního.

3. Vigstadmoen (Tanec pro husle)

Skladba je ve střídavém taktu $VA - 4/4$, Allegro agitato. Zpěvná melodie v triolách s častými nátryly a trylky s poznámkou, nechť jsou hrány přesně dle zápisu je v levé ruce doprovázena klidně krácejícím doprovodem, který zní většinou ve dvojhlase, ve čtvrtém pohybu.

Munnharpevals (Valčík na foukací harmoniku)

(D)

Téma tohoto valčíku je převzato ze sbírky O. M. Sandvika „Folkemusikk i Gudbrandsdalen“ (Lidová hudba z údolí Gudbrands). Využívá modální tonalitu (konkr. aiolská moll), která je typická pro norskou lidovou tvorbu. Tato tónina má na svědomí měkký a něžný charakter valčíku.

²⁴ autorova předmluva k vydání *Tre sláttefantasier*, Norsk Musikforlag AS, Oslo, 1970

Fem små klaverstykker (Pět skladbiček pro klavír) op. 1 (D)

Pět drobných skladbiček na třech až pěti řádkách, použitelných pro nejmenší klavíristy, charakterizují nápadité motivy a velmi snadná stylizace.

Fantasier (Fantazie) op. 8 (D)

Fantazie (ve 4/4 taktu v tónině D - dur) začíná něžným motivem v pravé ruce, doprovobeným v levé ruce prostým jednohlasem. Dále se doprovod rytmicky zahušťuje. Následuje vedlejší motiv v d - moll, hudba se postupně drammatizuje, sazba levé ruky se zahušťuje na tříhlas a více. V pravé ruce melodie graduje v naléhavých triolových pasážích. Následuje zlom, modulace do H - dur, hlavní téma je exponováno v base, za dvouhlasého doprovodu v pravé ruce. Přichází modulace zpět do d - moll a klidný závěr v pp, espressivo.

2.6 Část 2 - Přehled dalších autorů

2.6.1 Per Hjort Albertsen

Per Hjort Albertsen (* 1919) vystudoval architekturu a poté se rozhodl studovat varhany a skladbu. V 80. letech byl rektorem Hudební konzervatoře v Trondelagu. Albertsen skládá hudbu pro mnoho různých účelů, zvláště se zaměřuje na tvorbu určenou pro školy. Staví na tonálním základě s využitím tradičních prostředků. Mezi jeho inspirace patří tvorba Palestrinova, Haydnova, tvorba Pařížské šestky a Bartóka. Ve své tvorbě se snaží, aby vyhověl požadavkům nástroje, pro který píše, a aby případná technická problematika nezastínila hudební výraz skladby.

Ture - Ture (Tanec z oblasti Hallingdal, záp. Norsko)

©

TURE-TURE

Scherzando, alla Halling (♩ = 88) Per Hjort Albertsen

Tento kus byl původně napsán pro zpěv a klavír na báseň Knuta Hamsuna „Halling“, jež popisuje setkání s podsvětím obývaným zvláštními stvořeními, kterým vládne král. Král je zajímavý pouze tím, že jeho jediným hlasitým projevem je právě „ture-ture“.²⁵ Halling je starý norský sólový tanec pro muže ve 2/4 taktu: při tanci se často skáče a tanec musí být tančen ve veselém oblečení, se vtipem a rytmickou energií.

³⁰ Ore, C.: Norwegian Pianorarna

2.6.2 Finn Arnestad

Finn Arnestad (1915 - 1994) byl hudební skladatel a kritik. Studoval hru na housle a skladbu na Hudební konzervatoři v Oslo. Dále studoval v zahraničí (ve Francii, Německu a Belgii), věnoval se studiu akustiky a na jejím základě vyvinul vlastní hudební formu založenou na kombinaci zvuků. Arnestad psal skladby pro klavír, komorní hudbu, sborová díla, napsal klavírní a houslový koncert a různé skladby pro orchestr. Jeho tvorba je ovlivněna novými hudebními trendy, zvukové efekty zaujímají v jeho tvorbě hlavní úlohu.

Etyde (Etuda)

Studie v kombinovaném rytmu, která užívá dvě rytmické formy. Skladba by měla být hrána „co možná nejrychleji“, pouze závěrečná Coda kontrastuje svým klidným charakterem.

2.6.3 Sigurd Berge

Sigurd Berge (1929 - 2002) se po studiích doma i v zahraničí usadil v Oslu a vyučoval hudbu na pedagogické škole. Má velikou zásluhu na uvedení soudobé hudby do norských škol a je autorem několika hudebně - pedagogických knih. Bergeova tvorba je nesmírně široká a dotýká se většiny žánrů a obsazení. Jeho dílo obsahuje díla širokého spektra stylů, od tradičních tonálních až po elektronické kompozice. Často tvoří na základě prvků norské a asijské lidové hudby, které kombinuje s moderními zvuky a strukturami.

Bánsull (Ukolébavka)

©

The image shows a musical score for 'Bánsull (Ukolébavka)'. It consists of three systems of music, each with a treble and bass clef staff. The first system starts with a piano (*p*) and legato marking. The second system continues the piece. The third system ends with a crescendo (*cresc.*) marking and a triplet of notes in the bass line.

Tato skladba není klasickou ukolébavkou, ale autorovou představou, kterou získal při pohledu na obrázek matky s dítětem. Forma sleduje linku intenzity a plynule roste k vrcholu, než se opět uklidní v závěru. Autor sleduje tento oblouk pomocí detailní práce s rytmickým, harmonickým i melodickým zahuštěním faktury. Skladba začíná i končí stejně - malým kánonem. Měla by být hrána expresivním a citlivým způsobem.

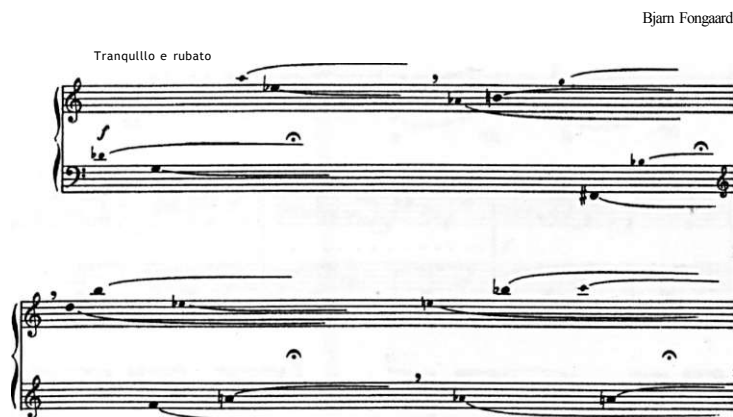
2.6.4 Biern Fongaard

Bjorn Fongaard (1919 - 1980) vystudoval Hudební konzervatoř v Oslu v oborech dirigování a skladba. Je autorem četných skladeb napříč styly. Velkou část jeho tvorby představují skladby pro klavír. Fongaard používá atonální systémy. *Zdůrazňuje důležitost zachování estetických hledisek v hudbě, respekt k tradicím, avšak nikoli otrocky, leč jejich posouváním k něčemu novému.*²⁷

²⁶ Ore, C.: Norwegian Pianorama

³⁰ Ore, C.: Norwegian Pianorarna

SUITĚ III

Fongaard napsal 28 suit pro klavír. Jedná se o poměrně snadné skladby určené k pedagogickému využití. Tato suita obsahuje rytmicky kontrastní části, u kterých autor nepoužívá rytmické členění do taktů, aby umožnil interpretovi pocit svobody.

2.6.5 Gunnar Germeten

Gunnar Germeten (1947 - 1999) studoval hru na kytaru a skladbu na Hudební konzervatoři v Oslu a dále získal diplom v oboru skladba na Norské státní hudební akademii u profesora Finna Mortensena. Jeho tvorba obsahuje orchestrální, komorní, filmovou a divadelní hudbu. Dále je autorem „Siokate“, multimediálního díla pro děti.

SKETSJ

Duration: ca. 2' 15"

Gunnar Germeten jr.
-80

♩ = ca. 80

a) *mf* *sf* *p*

b) *mf* *p*

♩ = ca. 160
subito
cresc. *f*

c) *mf* *f*

Sa Sa 8 basso..

Jde především o zvukomalebnou skladbu založenou na čtyřech rytmických motivech. Melodické klidnější části se střídají s rychlými, rytmickými. Skladba je velmi vděčně napsaná a ačkoli je poměrně snadná, na poslech se jedná o velice efektní kus.

2.6.6 Rolf Inge Godey

Rolf Inge Godoy (* 1952) vystudoval hru na klavír a hudební teorii na Norské státní hudební akademii. Je aktivním skladatelem, konsultantem Norského hudebního informačního centra a profesorem na Hogskole i Oslo. Jeho tvorba často odráží jeho zájem o specifickou atmosféru filmové hudby.

Intermezzo

Moderato J. = 60-72

pp sempre ma espressivo

legatissimo

Jedná se o zvukomalebnou skladbičku velmi statického charakteru, technicky nepříliš náročnou, avšak vyžadující velmi pečlivou práci se zvukem.

2.6.7 Magne Hegdal

Magne Hegdal (* 1944) studoval hudební teorii a skladbu u Conrada Badena a Finna Mortensena a klavír u Nicolaie Dirdala a Erlinga Westhera. Absolvoval v roce 1969. Je aktivním skladatelem a žije se jako hudební kritik. Hedgal často užívá principů aleatoriky, postupně ale jeho hudba směřuje k více upevněným formám. Často používá více různých stylů a pravidel v rámci jedné skladby, která potom balancuje mezi krajnostmi a získává tak osobité napětí a charakter.

Albert enCaged

©

Albert enCaged

Magne Hegdal

i-c, žzm

«p

Druhá skladba z cyklu „Anakronismer“ (Anachronismy). Autor používá jednoduchý, tradiční materiál (stupnice, figurace), které jsou posazeny do nahodile organizovaného rámce. Jedná se o autorovu snahu o vytvoření napětí pomocí charakterově protikladného materiálu v jedné skladbě.

2.6.8 F. Hovland

Egil Hovland (*1924) vystudoval Hudební konzervatoř v Oslu, poté studoval střídavě v Dánsku, Německu (Darmstadt), USA (u Aarona Coplanda) a Itálii. Je

skladatelem, varhaníkem a dirigentem. Většina Hovlandovy tvorby je chrámová hudba, věnuje se však i jiným žánrům. Využívá širokou škálu kompozičních technik, od neoklasicismu přes dodekafonii a seriální hudbu až k aleatorice. Hovland pracoval na novátorských projektech s cílem vytvořit nové formy chrámové hudby, jako například „chrámová opera“, „chrámové tance“ a další.

Regndrápe-etude (Etuda dešťových kapek)

©

EGIL HOVLAND

REGNDRÁPE-ETYDE

♩ = 100

Jedná se o dodekafonickou, emotivní skladbičku soustředěnou kolem tónu As. Repetování této noty vytváří ostinátní efekt symbolizující dešťové kapky. Při interpretaci je možno použít několik způsobů hry, buď klasickou formu, nebo využít možnosti alikvotních tónů a zvukomalby. V tomto případě autor doporučuje tlumit struny klavíru bříškou prstů levé ruky co nejbližší kladívek.

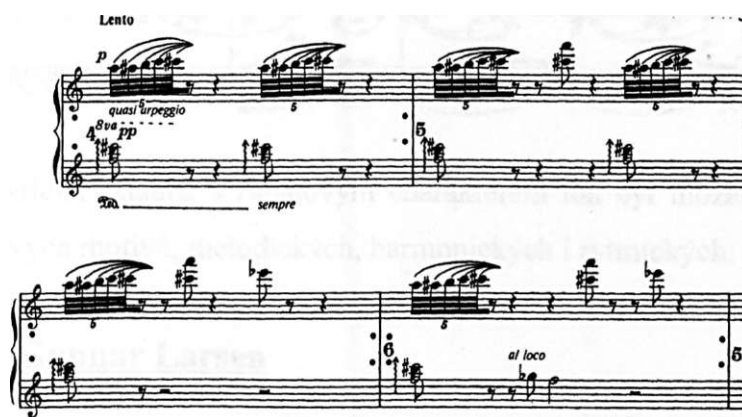
2.6.9 Kare Kolberg

Káre Kolberg (*1936) vystudoval hru na varhany, sbormistrovství a hudební pedagogiku na Hudební konzervatoři v Oslu a poté získal diplom na Hogskole i Oslo.

Kolberg komponoval řadu skladeb napříč styly, nejvíce se však věnuje netradičním formám, jakými jsou například multimedialní kompozice. Rád užívá kombinací netradičních forem a instrumentací. *Je mluvčím hudebně-politického seskupení, které dlouhodobě usiluje o rozbití izolace soudobého umění a jeho zpřístupnění širší veřejnosti.*

Lenge siden (Už je to dlouho)

©

Jedná se o náladovou skladbu improvizčního charakteru. Taktové čáry jsou zde myšleny především jako vodítko k frázování.

2.6.10 Biorn Kruše

Bjorn Kruše (* 1946) studoval hudbu na University of California (USA) a na Norské státní hudební akademii, kde nyní působí jako profesor hudební teorie. Vedle toho působí jako aranžér, skladatel a hudebník. Tvořil komorní hudbu, hudbu pro televizi a napsal též řadu orchestrálních děl. Kruseho tvorba se nese v lehkém, modernistickém duchu s užíváním jazzových prvků.

¹⁷ MIC - Norsk musikkinformasjon; www.mic.no

Elegi (Elegie)

Drobná lyrická skladba s rubátovým charakterem má být mozaikou autorových oblíbených jazzových motivů, melodických, harmonických i rytmických.

2.6.11 Morten Gunnar Larsen

Morten Gunnar Larsen (*1955) studoval hru na klavír na Norské státní hudební akademii, kde absolvoval v roce 1978. Vedle studia klasické hry na klavír se zúčastnil mnoha jazzových festivalů (mj. Molde, Varšava, New Orleans) a studoval u veterána ragtimů, Eubie Blakea. Larsen vedl hudební skupinu „Ophelia Ragtime Orchestra“ a nahrál dvě sólová alba New Orleanského jazzu a ragtime. *Larsen je dnes znám především jako poučený interpret výše uvedených stylů a stride piano* ²⁹ Příležitostně komponuje.

³⁰ Ore, C.: Norwegian Pianorarna

Adagio ze Sonatiny op. 1

(D)

SONATINA № 1

II FINN MORTENSEN, op. 1

Adagio $\text{♩} = 54$

Autor považuje za velmi důležité dodržet předepsané tempo (Adagio) s tím, že toto tempo může působit jako příliš pomalé, ale jen tak může skladba působit utrápeným charakterem, jak si přeje. Z téhož důvodu by skladba měla být hrána bez rubata, ve stejném charakteru od začátku do konce.

2.6.13 Knut Nystedt

Knut Nystedt (* 1915) je skladatel, varhaník a sbormistr. Vystudoval Hudební konzervatoř v Oslu a potom studoval skladbu u Aarona Coplanda v USA. V letech 1950 - 1990 byl sbormistrem v té době jediného profesionálního norského sboru Det Norske Solistkor. Většina Nystedtových skladeb je určena pro lidský hlas, převážně komponuje chrámovou hudbu.

Toccatina

Ⓞ

Allegro (♩ = 144)

Rychlá a efektní skladba umožňuje interpretovi demonstrovat jeho virtuositu a zaujme burleskním charakterem. Zajímavostí je střídavý rytmus.

2.6.14 Synne Skouen

Synne Skouen (*1950) studovala několik let ve Vídni a poté absolvovala na Norské státní hudební akademii u profesora Finna Mortensena. Vedle jejích skladatelských aktivit se věnuje redaktorské činnosti pro hudební časopis „Ballade“.

p.s.: pianissimo

®

Ti! Kart 0 Skoutn
p.s.: pianissimo

Molto adagio, poco rubato Synne Skouen (-80)

con sordino e pedále, __

Allegro leggiero

Pedalen gradvis opp.
Pedal gradually released.
Pedal gradweise freigeben.

Drobná delikátní skladbička pohybující se v dynamickém rozpětí ppp - p - ppp je něžnou zvukomalbou, která umožňuje zaměřit se na mistrovské ovládnutí nástroje v nejnižších dynamikách.

2.6.150 Oistein Sommerfeldt

Oistein Sommerfeldt (1919 - 1994) absolvoval jako dirigent na Hudební konzervatoři v Oslu, kde navíc studoval hru na fagot, klavír a skladbu. Jeho tvorba zahrnuje širokou škálu forem a stylů. *Sommerfeldt používal melodii jako základní stavební kámen: „Dobrá melodie je ta, kterou si můžete zapískat!“*.³¹ Většina Sommerfeldtových skladeb je tonální, s čistou a srozumitelnou strukturou.

¹⁷ MIC - Norsk musikkinformasjon; www.mic.no

Vais (Waltz)

◀D

OISTEIN SOMMERFELDT
(1972)

Moderato
mf, poco marcato e rubato

poco rit. ----- *Tempo di valse*
p dolce

Po krátké předešle následuje přívětivý, melodický a elegantně plynoucí waltz. Ve střední části moduluje a získává s novou tóninou i nový charakter, aby se opět vrátil a skončil pozvolným ritardandem.

2.6.16 Carl Gustav Sparre Olsen

Carl Gustav Sparre Olsen (1903 - 1984) vystudoval skladbu u Farteina Valena. Pokračoval ve studiu u Schönberga a Hindemitha v Berlíně a Percy Graingera v Londýně. Psal převážně sborová a orchestrální díla, dále komorní hudbu, hudbu pro klavír a písně.

Jeho dílo charakterizuje silná inspirace norskou lidovou tvorbou a přírodou, venkovským uměním a životem lidí. Jeho tonální jazyk následuje Griegovy tradice, zejména v otázkách melodiky a v lyrických náladách³² Jeho dílo je převážně psáno v mollových tóninách.

¹⁰ Grinde, N.: Norsk Musikkhistorie.

Air

Air, ačkoli se tímto jménem původně označovala melodie či píseň doprovázená dalšími hlasy či nástroji, je od poloviny 17. století stylizovaným instrumentálním kusem v rámci instrumentální suity. V porovnání s ostatními částmi suity si Air zachovává zpěvný charakter. To se také projevuje v Olsenově skladbě, která disponuje melodickým a lyrickým výrazem, který by měl být interpretem velmi citlivě uchopen. Je psána v lydické tónině a tím jasně odkazuje na norskou lidovou tvorbu.

2.6.17 Folke Stromholm

Folke Stromholm (*1941) studoval na Univerzitě v Oslu a později se věnoval elektronické hudbě v Londýně. Je skladatel a hudební kritik. Jeho tvorba se soustřeďuje především na klavírní hudbu, skládá však také vokální hudbu a skladby pro orchestr. Jako první norský autor se začal zabývat zpracováním a využitím laponských monotónních zpěvů, tzv. „Samisk Joik³³“, k jejichž notaci a zpracování použil jím vyvinuté kompoziční techniky. Jeho skladby mají velmi osobitý a nenapodobitelný charakter, který spočívá hlavně ve využití zmíněných laponských prvků.

³³ Joik je tradiční laponský styl zpěvu. Zpívá se bez doprovodu hudebních nástrojů, případně s bubnem. Často využívá pentatoniku. Většinou mívá jen krátký text, nebo je zcela bez textu.

Reinlek (Sobí hra)

◀D

Folke Strömholm
Op.33, nr.2

PPP non legato

unu amlu

pedále sempre alla fine

♩				
Mu <i>marc, ma ppp</i>				Hr
	<i>f=jl'</i>	4ti		Pes

Tato skladba je vystavěna na joiku z Kautokeina a je typickým příkladem Stromholmovy kompoziční techniky. Téma joiku se ostinátně opakuje a prochází celou skladbou beze změny. Její dynamičnost zajišťuje jednak dynamika (v rozsahu ppp - sf-ppp), dále pohyblivější hlas vedený v pravé ruce. Široký zvuk dokresluje bohaté užití pedálu. Skladba není, jak by se mohlo zdát, bitonální, ale pentatonická. Název skladby nesouvisí s původním joikem, ale popisuje nám autorovu představu o náladě.

2.6.18 Mai Senstevold

Maj Sonstevoldová (1917 - 1996) se narodila ve Švédsku, studovala hru na klavír ve Stockholmu, klavírní jazz, hudební teorii a skladbu v Londýně a dále pracovala na skladbě ve Vídni. V Londýně se během druhé světové války provdala za norského skladatele Gunnara Sonstevolda a po válce s ním odjela do Osla, kde poté vyučovala na Univerzitě v Oslu. Její skladby jsou určeny především pro klavír a komorní soubory. Maj Sonstevoldová se intenzivně věnovala pedagogické činnosti, je autorkou několika učebnic hry na klavír, z nichž nejznámější je „Veien min vise vil vandre" (Cesta, kterou putuje moje písnička).

Var det en vals? (Byl to waltz?)

Til Kjell Bikketund

VAR DET EN VALS?

Rollg

Maj Sónstevold 1980

<i>i</i> * <i>fa</i> «P.J. PP	<i>t</i> P ^ <i>j.</i> TM					*
PUP						

J-

PP I PP

Tato skladba je založena na dvanáctitónové řadě.

2.6.19 Gunnar Senstevold

Gunnar Sonstevold (1912 - 1991) studoval skladbu u Karla Andersena v Oslu a později ve Stockholmu a ve Vídni. Ve třicátých létech získal jméno jako výtečný jazzový pianista. Vedle klasické hudby skládal také hudbu k filmům a divadelním představením. Zajímavým způsobem se u něj mísí Vídeňská škola s jazzovými prvky. Jeho tvorba bývá označována za most mezi současnými skladateli a publikem, mezi profesionálními muzikanty a amatéry.

Enda en gang midten C (Ještě jednou, C¹)

Gunnar Sónstevold

Skladba je založena na stejné dvanáctitónové řadě jako předchozí „Var det en vals?“, disponuje však zcela odlišným charakterem, většími kontrasty a využitím náznaků jazzových prvků.

2.6.20 Olav Anton Thommessen

Olav Anton Thommessen (*1946) studoval hudbu v USA, Polsku a Holandsku. Je profesorem Norské státní hudební akademie, vyučuje instrumentaci, sonologii a metody improvizace. Jeho tvorba prošla mnoha různými směry a vlivy, *sám sebe označuje „pod vlivem Varese a Partche“*.³⁴ Velmi detailně se zabývá studiem zvuků, resp. jejich možností předávat informace.

Klagekloe (Neklidné bědování)

CD

KLAGEKLOE
Fra "Sonatine Pianoforte" Olav Anton Thommessen
1965

r * L | H ' F=P^ | W' r. Titr = ^ p C'

Tato skladba byla napsána ve skladatelově raném období, je součástí Sonatiny pro klavír. Je napsána v klasickém duchu, obsahuje však některé moderní kompoziční prvky, které ji ozvláštňují.

2.6.21 Lasse Thoresen

Lasse Thoresen (*1949) studoval skladbu u Finna Mortensena na Hudební konzervatoři v Oslu a sonologii v Utrechtu. Je profesorem Norské státní hudební akademie. Zabýval se mj. studiem asijské etnické hudby. Experimentuje s kombinováním starých hudebních prvků, evropských i mimoevropských, s tonálním materiálem současnosti.

³⁰ Ore, C.: Norwegian Pianorarna

Arise!

©

Lasse Thoresen
- 1980

ppp legato
una corda

Ve skladbě se střetávají dva rozdílné prvky - pomalý, zvukomalebný a rychlý, rytmický. Tonální materiál je tvořen na základě dvou malých čtyřtónových motivů, otevřeného a uzavřeného, které se objevují v původním tvaru a v převratu. Kombinace všech těchto drobných, avšak kontrastních stavebních prvků má na svědomí dynamickou a přitom velmi průzračnou atmosféru skladby.

2.6.22 Ketil Veå

Ketil Veå (*1932) je aktivní skladatel, hudební pedagog a autor pedagogických knih. Působí jako organizátor hudebního života v severním Norsku. Jako skladatel je Veå velice plodný, napsal několik instrumentálních koncertů, píše pro orchestr a komorní hudbu. Jeho tvorba je ovlivněna specifiky hudebního prostředí severních oblastí, kde se střetávají kultury Norska, Švédska, Finska, Ruska s kulturou Laponska, které prostupuje napříč politickými hranicemi.

Farlig hane (Vzteklý kohoutek)

®

Con íKi

sempre ff

Skladatel ke své skladbě píše: „Jedna z mých prvních vzpomínek je na vzteklého kohouta, bílého Itala, který hlídal svůj kurník a slepice s neskutečnou energií a představoval strach a hrůzu pro nás děti. Schovávali jsme se za keři a ani jsme nedýchlí, když se Jeho Veličenstvo vydalo na obchůzku dvorku...³⁵ Jedná se o zvukomalebnou skladbu založenou na rytmické figuře, která imituje kohoutí kokrhání.

2.6.23 Anne-Marie Orbeck

Anne - Marie Orbecková (1911 - 1996) vystudovala v Oslu a Berlíně. Během studií často cestovala k mnoha profesorům po Evropě, např. do Londýna, Vídně a Paříže (kde měla lekce mimo jiné u N. Boulanger nebo D. Milhauda³⁶). Debutovala jako klavíristka v roce 1933. Její tvorba je velmi široká. Ráda uváděla jako zdroj svojí inspirace Mozarta, z jejích současníků ji oslovili Stravinskij a Prokofjev.

Caprice

©

CAPRICE

Anne-Marie Orbeck

I s P U i	*	<i>m</i> <i>Mà</i>	<i>m</i> <i>m</i>	* <i>W n ü</i> <i>a tempo</i>
			<i>poc it ril.</i>	
				<i>p d</i>

Skladatelka píše, že skladba by měla být hrána s rytmickou přesností a s čerstvou energií. Kontrasty mezi staccatem a legatem dále podtrhávají hravý a žertovný charakter. Pedál vyžaduje opatrné užívání.

³⁵ Ore, C.: Norwegian Pianorama

¹⁰ Grinde, N.: Norsk Musikkhistorie.

Závěr

Závěrem můžeme konstatovat, že tvorba norských skladatelů pro sólový klavír je široká a velice různorodá. Převážná většina tvorby spadá časově do konce devatenáctého a do dvacátého století. Z toho vyplývá i převládající stylový charakter tvorby - od pozdně romantických kusů, přes drobnější kompozice ovlivněné impresionismem či neoklasicismem až po skladby dodekafonické. Obecně platí, že jednotícím a hlavním charakteristickým znakem norské tvorby je inspirace folklórem, ať se již jedná o rytmické, tonální nebo melodické prvky.

Z pohledu hudebně-pedagogického může pro nás norská klavírní tvorba znamenat vítané zpestření repertoáru o nové a neznámé skladby výrazného charakteru. Díla norských autorů se vyznačují bohatou rytmikou a částečně exotickou atmosférou, která je nejvíce způsobena zvláštní tonalitou vycházející z lidové hudby.

Věřím, že tato práce přispěje k rozšíření znalostí o u nás dosud neprozkoumané oblasti evropské hudby a podníti případné zájemce k dalšímu poznávání jedinečné součásti světového kulturního dědictví.

Rejstřík skladatelů

Albertsen, Per Hjort.....	65	Lindeman, Ludvig Mathias.....	7,8,20,37, 46
Arnestad, Finn.....	66	Liszt, Franz.....	19,37
Berge, Sigurd.....	66	Mortensen, Finn.....	11, 68, 70, 74, 76,82
Bibalo, Antonio.....	12	Ness, Jon Øyvind.....	12
Boulangier, Nadia.....	62, 84	Nordheim, Arne.....	9,11,12
Buene, Eivind.....	12	Nordraak, Rikard.....	7,18
Bull, Edvard Hagerup.....	8,12	Nystedt, Knut.....	75
Bull, Ole.....	7,8,10	Olsen, Carl Gustav Sparre.....	78
Copland, Aaron.....	70, 75	Orbeck, Anne-Marie.....	84
Čajkovskij, Petr Iljič.....	20	Ore, Cecilie.....	12
EGge, Klaus.....	8, 51, 74	Persen, John.....	11
Fongaard, Bjorn.....	67	Ratkje, Maja.....	12
Germeten, Gunnar.....	68	SEverud, Harald.....	8, 28
Godoy, RolfInge.....	69	Schaathun, Asbjorn.....	12
Grieg, Edvard Hagerup.....	7,8,10, 18	Sinding, Christian.....	8,46
Grondahl, Agathe Backer.....	37	Skouen, Synne.....	76
Hagen, Lars Petter.....	12	Soderlind, Ragnar.....	9
Hall, Paulině.....	11	Sommerfeldt, Oistein.....	77
Halvorsen, Johan.....	8	Sonstevold, Gunnar.....	81
Hedstram, Ase.....	11	Sonstevold, Maj.....	80
Hegdal, Magne.....	70	Stromholm, Folke.....	79
Hovland, Egil.....	8	Svendsen, Johan.....	8,18
Janson, Alfred.....	9	Thommessen, Olav Anton.....	12,82
Johansen, David Monrad.....	8	Thoresen, Lasse.....	12
Kjerulf, Halfdan.....	7,10, 37	Tveitt, Geirr.....	8, 55
Kolberg, Káre.....	9, 17,71	Valen, Fartein.....	51,78
Kruše, Bjorn.....	72	Vea, Ketil.....	83
Kvandal, Johan.....	8, 62	Wagner, Richard.....	19
Larsen, Morten Gunnar.....	73	Wallin, Rolf.....	12

Pozn.: *kurzívou* jsou označeny strany, na kterých se skladatelovo jméno vyskytuje v kontextu obecných informací, nebo je na ně odkazováno v rámci textu. Strany označené obyčejně odkazují na články věnované přímo příslušnému skladateli.

Použitá literatura

- Aksdal, B., Nyhus, S.: FANITULLEN, Universitetsforlaget, Oslo, 1993
Arnestad, F.: Klaverstykker, Musikk-Huset A/S, Oslo, 1982
Egge, K.: Fantasi i Hailing, Musikk-Huset A/S, Oslo, 1941
Egge, K.: Klaver stykker, Harald Lyche & Co. Musikkforlag, Drammen, 1950
Grieg, E.: Sonata und Klavierstücke für Klavier - Urtext, AST Astrel, Moskva, 2006
Grinde, N.: Norsk Musikkhistorie., Musikk-Husets Forlag, Oslo, 1993
Grandhai, A. B.: Etudes, Wilhelm Hansen, Copenhagen, 1905
Grandhai, A. B.: Klaverstykker, Bradrene Hals's, Christiania (Oslo), 1900
Grandhai, A. B.: Suite, Carl Warmuth, Christiania, 1894
kolektiv autorů: Učební osnova hry na klavír pro LŠU, SPN, Praha, 1991
kolektiv autorů: Přehledu vhodného repertoáru s klasifikací obtížnosti, Pražská klavírní škola, Praha, 2000
Kvandal, J.: Fantasy for Piano, op. 8, Norsk Musikforlag AS, Oslo, 1977
Kvandal, J.: Fem små klaverstykker op. 1, Norsk Musikforlag AS, Oslo, 1940
Kvandal, J.: Tre sláttefantasier op. 31, Norsk Musikforlag AS, Oslo, 1970
Midgaard, J.: Brief History of Norway, Arthur Vanous Co, New York, 1983
Nagelhus, L. A.: Norsk musikk, Tapir Akademisk Forlag, Trondheim, 2004
Ore, C.: Norwegian Pianorama, Norsk Musikforlag A/S, Oslo, 1981
Řezníček, L.: Česká kultura a Edvard Grieg. Hermes Praha - Biblioscandia Oslo, 1993
Sasverud, H.: 5 Capricci, op.1, Norsk Musikforlag AS, Oslo
Sasverud, H.: Brygge-vals for piano, op. 18 nr. 3, Musikk-Huset A/S, Oslo, 1977
Sasverud, H.: Lette stykker for klaver, op. 14, Musikk-Huset A/S, Oslo, 1953
Sasverud, H.: Li-tone og Vindharpe-Slätten op. 14 nr. 5 & 6, Musikk-Huset A/S, Oslo
Sasverud, H.: Seks Sonatiner for klaver, opus 30, Musikk-Huset A/S, Oslo, 1951
Sasverud, H.: Slätter og Stev fra „Siljustol“, Musikk-Huset A/S, Oslo, 1945
Sasverud, H.: Stevnemote - men hun kom ikke!, Musikk-Huset A/S, Oslo, 1975
Sasverud, H.: Vals til en liten pike for piano, Musikk-Huset A/S, Oslo, 1980
Sasverud, H.: Venevil: Kristin's vals, op. 18 nr. 5, Musikk-Huset A/S, Oslo, 1987
Sinding, Ch.: Fatum. Klavier-Variationen., Breitkopf & Härtel, New York, 1905
Sinding, Ch.: Zehn Jugendbilder op. 110, Simrock, Berlin, 1911
Statistics Norway: Minifacts about Norway, Norwegian Ministry of Foreign Affairs, Oslo, 2007
The New Grove Dictionary of Music and Musicians, Oxford University Press, London, 2000
Tveitt, G.: 12 tostemmige inventioner, Norsk Musikforlag AS, Oslo, 1951
Tveitt, G.: Sonata nr. 29 : Sonata etere, op. 129, Norsk Musikforlag AS, Oslo, 1950
Vlasáková, H.: Edvard Grieg: Klavírní sonáta op.7, absolventská práce, Pražská konzervatoř, 2005

Internetové zdroje

- Bibliotekenes IT-senter AS. <http://www.bibits.no>
Deník hudební kritičky - Svatava Barančicová. <http://www.barancicova.cz>
MIC - Norsk musikkinformasjon. <http://www.mic.no>
Ministry of Culture and Church Affairs of Norway, <http://www.regjeringen.no>

